

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ФОЛЬКЛОРИСТИКИ**

**ФОЛЬКЛОРНИЙ ФЕСТИВАЛЬ
У СУЧАСНОМУ ЕТНОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ**

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «бакалавр»

студентки 4 курсу

спеціальності 034 «Культурологія»

*ОПП «Етнокультурологія з поглибленим
вивченням іноземної мови»*

Анастасії АНДРІЄНКО

науковий керівник:

д.філол.н., доц. Олеся НАУМОВСЬКА

рецензент:

к.філол.н., ас. Світлана ЛЕЩИНСЬКА

«Допущено до захисту»

Протокол № _____ засідання кафедри фольклористики

від « ____ » квітня 20 ____ р.

Завідувачка кафедри _____ Олеся НАУМОВСЬКА

КИЇВ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ ДОСЛІЖЕННЯ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО ЗНАЧЕННЯ ФОЛЬКЛОРНОГО ФЕСТИВАЛЮ ЯК ЕТНОКУЛЬТУРНОГО ПРОЄКТУ	6
1.1 Вивчення наукової думки про фольклорний фестиваль як етнокультурне явище.....	6
1.2. Історичні передумови виникнення та розвитку фестивальної традиції на теренах України	13
Висновки до розділу I.....	18
РОЗДІЛ II. ФОЛЬКЛОРНИЙ ФЕСТИВАЛЬ ЯК ФОРМА РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ	20
2.1. Аналіз існуючих форм презентації народної культури в сучасній фестивальній практиці	20
2.1.1 Огляд та критика діяльності фольклорних фестивалів у вітчизняному культурному просторі (за результатами анкетування в соціальних мережах).....	24
2.1.2 Основні принципи й форми організації міжнародних фольклорних фестивалів у світі.....	28
2.2 Етнокультурологічна стратегія в організації фольклорного івенту.....	38
2.2.1 Структура фольклорного фестивалю як форми всебічного представлення традиційної етнічної культури.....	41
Висновки до розділу II.....	43
ВИСНОВКИ.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50
ДОДАТКИ.....	55

ВСТУП

Новизна цієї роботи полягає у тому, що тема фольклорного фестивалю як складної поліфункційної форми презентації етнокультурних надбань людства недостатньо вивчена (фольклорні фестивалі згадуються здебільшого спорадично у статтях сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідників у різних гуманітарних галузях науки, зокрема Л. Вахніної, А. Фурдичко, С. Чернецької, Ф. Шейка, О. Яковлева, Джинг Лі, Гушонг Ю, Й. Дзядовець-Греганіч, С. Требуні-Сташел та ін.). Попри чималу популярність проведення фестивальних заходів в Україні й світі, вони здебільшого сприймалися лише як форма культурного дозвілля та рекреації, і, на жаль, донині знаходилися на маргінесі наукових зацікавлень фольклористики та етнології. Найбільше видань, присвячених діяльності фольклорних фестивалів знаходимо в статтях українських дослідників у галузі туризму та у польському фольклористичному й етнологічному дискурсі. Тому конче необхідним, на наш погляд, слід зауважити на важливій гуманітарній місії діяльності фольклорних фестивалів у світі, їх ролі в міжкультурній комунікації, що набуває особливої актуальності в часи загострення міжнародних конфліктів і війн.

З огляду на відсутність в українському науковому обігу єдиного тлумачення визначення фольклорного фестивалю і ґрунтуючись на зарубіжних дослідницьких джерелах, вперше пропонуємо власне визначення цього терміну.

Актуальність етнологічної розвідки полягає у майже повній відсутності узагальнених досліджень в Україні, а відтак - необхідності проаналізувати практику фольклорних фестивалів, існуючих сьогодні в Україні та світі, виокремити позитивні й негативні моменти їхньої організації, форм проведення, ступеню охоплення глядацької аудиторії задля висвітлення фольклорного фестивального руху як цілісної системи, для якої характерне розмаїття форм.

Метою роботи є пробудження наукової зацікавленості фольклористів та культурологів до більш ретельного вивчення такої поліфункційної та багатовекторної форми міжетнічної культурної комунікації, якою в сучасному світі є фольклорний фестиваль; шляхом аналізу діяльності вітчизняних та світових фестивальних практик з'ясувати найкращі підходи до організації цього виду презентації національної культурної спадщини.

Досягнення мети дослідження передбачає розв'язання наступних **завдань**:

- ознайомитися з історією виникнення та розвитку фестивального руху на теренах України та за кордоном;
- прореферувати основні наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників фольклорних фестивалів, ознайомитися з методологією та виокремити основні підходи до організації етнокультурних проєктів;
- методом опитування з'ясувати індекс обізнаності та зацікавленості різних категорій цільової аудиторії в існуючих формах фольклорних фестивалів;
- визначити місце фольклорного фестивалю у сучасному культурологічному дискурсі та окреслити основні його структурні та організаційні компоненти, стратегію розвитку фольклорного фестивального руху у вітчизняному культурному та науковому просторі.

Об'єкт дослідження – фольклорні фестивалі в Україні та світі.

Предмет дослідження – парадигма фольклорного фестивалю в сучасному культурному просторі.

Методи дослідження:

- реферативний для вивчення теоретичних праць з фольклористики, які висвітлюють порушену в роботі проблему та ознайомлення з існуючими науковими думками щодо жанрології фольклорного фестивалю;
- комплексного аналізу для вивчення структури фольклорного фестивалю як форми всебічного представлення традиційної етнічної культури.

- історіографічний для з'ясування виникнення, становлення і розвитку фольклорного фестивального руху в Україні та у світі;
- компаративного (зіставного) аналізу для порівняння та висвітлення спільного й різного у підходах до організації і проведення різних типів фольклорних фестивалів;
- соціалогічного дослідження через проведення анонімного анкетування з метою виявлення індексу обізнаності та зацікавленості цільової аудиторії в існуючих формах фольклорних фестивалів.

Висновки, отримані автором роботи в результаті дослідження, декларують необхідність ретельного підходу до вивчення явища фольклорного фестивалю на всіх його структурних рівнях. Цей підхід сприятиме забезпеченню практичної реалізації наукових пошуків і досліджень у галузях етнокультурології і фольклористики та допоможе якнайширше представити нашу культурну традицію в Україні й в світі.

Структура курсової роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, що містять підрозділи, висновків, списку використаних джерел, який налічує 53 позиції. Загальний обсяг роботи – 61 сторінка.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО ЗНАЧЕННЯ ФОЛЬКЛОРНОГО ФЕСТИВАЛЮ ЯК ЕТНОКУЛЬТУРНОГО ПРОЄКТУ

1.1 Вивчення наукової думки про фольклорний фестиваль як етнокультурне явище

Фольклорний фестиваль як етнокультурне явище привертає увагу науковців з різних галузей гуманітарних наук, таких як етнологія, фольклористика, антропологія та інших. Вивчення наукової думки про фольклорні фестивалі дозволяє розкрити їхню роль у збереженні, відродженні та популяризації народної культури і традицій.

Основні аспекти, що розглядаються в науковій думці про фольклорні фестивалі, включають:

1. Збереження традицій: фольклорні фестивалі відіграють важливу роль у збереженні і передачі народної культури, традицій, ремесел та навичок. Вони створюють можливості для вивчення та показування різноманіття фольклору, музики, танців, ритуалів та інших проявів народної творчості. Формують естетичний смак та здатність адекватно оцінювати правдиві елементи нематеріальної культурної спадщини.

2. Взаємодія культур: фольклорні фестивалі стають платформою для взаємодії різних культурних груп та етнічних спільнот. Вони сприяють обміну досвідом, сприяють взаєморозумінню, толерантності та відкритості до культурного розмаїття.

3. Соціокультурний контекст: фольклорні фестивалі розглядаються як важливі соціокультурні події, що відображають і впливають на життя спільноти. Вони слугують засобом підтримки та зміцнення ідентичності, сприяють формуванню колективної пам'яті і спільного національного самоусвідомлення.

4. Туристичний потенціал: фольклорні фестивалі часто мають значний туристичний потенціал. Вони привертають увагу туристів з різних країн,

сприяють розвитку туризму та культурного обміну, сприяють економічному розвитку регіонів. Формують у глядача і виконавця толерантність до сприйняття іноетнічної культури, повагу до фольклорної традиції інших країн.

Вивчення наукової думки про фольклорні фестивалі допомагає глибше розуміти їх роль у сучасному суспільстві, вплив народної культури на формування та збереження культурної спадщини, а також способи просування та популяризації фольклорних традицій у широкому суспільстві.

Культуролог О. Шапко з огляду на спектр об'єктів репрезентації дає наступне визначення фестивалю: “(від лат. *Festivus* – святковий) – масове святкування, показ (огляд) – це огляд значних досягнень колективної та індивідуальної творчості в різних галузях людської діяльності: художній, музичній, естрадній, цирковій, кіномистецькій, науковій, спортивній, виробничій тощо” [30].

Польська дослідниця фольклору Й. Дзядовець пропонує розглядати фольклорний фестиваль як колоритне свято фольклору. Виводячи його від латинського кореню *festivus* (що означає «свято», «радісний», «веселий» і «безтурботний» або «святковий час»), вона уводить до наукового обігу латинський термін “*Festum folkloricum*” як форму, генезис якої зводиться до понять самого свята, церемонії, ритуалу, забави та гри і театру, що загалом є притаманним явищу фольклору.

На її думку, творення видовищної форми фестивалю фольклору бере початок з локальних ярмарок, народних свят, спільних обрядодій, карнавалів, народних театрів.

Таким чином, фольклорний фестиваль - це складний за структурою і формою проведення етнокультурний проєкт, що має вигляд святкової багатовекторної презентації народної культури. Відповідно до мети проведення фольклорні фестивалі бувають національні та міжнародні.

Перші фестивалі, що з'явилися у Великобританії були переважно музичними. З ХХ століття набувають популярності фестивалі, що розширюють свої межі до міжнародних параметрів [30]. В одному ряду з

музичними почали з'являтися фестивалі, які презентували окремі жанри народного мистецтва, зокрема танечного.

Американський професор кафедри антропології Чиказького університету Джон Дж. Макалун порівнює Олімпійський рух, що має традицію ще Давньої Греції із фольклорною фестивальною течією, визначаючи останню як “зустріч культур, що є радше святом, ніж просто видовищем”, констатує тим самим присутність на подібних івентах не тільки форм демонстрації, а й інтерактивних форм [44].

Китайські дослідники Джинг Лі та Гушонг Ю висвітлюють тему фестивалю в туристичному аспекті. Вони стверджують, що фестивалі надають платформу для демонстрації нематеріальної культурної спадщини, місцевих традицій та культурних ландшафтів, через що такі культурні івенти стають важливими туристичними пам'ятками для просування фестивального руху. Як продукт людського духу, фестивалі характеризуються обрядодіями, особливою атмосферою, високим рівнем особистого контакту та взаємодії, святкуваннями, які не мають собі рівних серед інших видів туристичних розваг.

Вчені доволі слушно, на наш погляд, підкреслюють, що фестивалі не статичні. Їх зміст, організація та форма змінюються залежно від зовнішніх та внутрішніх факторів. Успіх фестивалів більше залежить від ентузіазму місцевих спільнот та організаторів, аніж від природних ресурсів чи архітектурних пам'яток.

Аналізуючи проблеми туристичного бізнесу, дослідники звертаються до фольклорного фестивалю як компоненту рекреаційної роботи, звертають увагу на типологію, організацію, структуру, їх здатність задовольнити туристичну сферу, не заглиблюючись в продукцію фестивалю, не даючи правдиву оцінку продукту, що є, на нашу думку, не дуже добрим фактором.

Аналізуючи поняття "фестиваль", київський дослідник, доктор культурології, доцент, професор кафедри мистецтвознавчої експертизи Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, О. Яковлев

спирається на наукові розвідки таких сучасних українських вчених, як Г. Борейко, С. Зуєв, С. Чернецька, М. Швед та інших, що розглядають “фестиваль як культурний феномен, який є масовим святкуванням з метою демонстрації досягнень мистецтва та культурного життя суспільства” [33].

Найбільші ґрунтовні праці у вигляді збірників удоступнили в науковий обіг польські фольклористи, а саме: наукові розвідки варшавської дослідниці Й. Дзядовец-Греганіч «FESTUM FOLKLORICUM. Фольклорна перформативність у сучасній культурі: про міжкультурні фольклорні фестивалі, Національний центр культури, Варшава» («FESTUM FOLKLORICUM. Folklore Performativity in Contemporary Culture: On Intercultural Folklore Festivals, National Centre of Culture, Warsaw») та «Міжкультурний festum folkloricum як соціокультурний конструкт і метакоментар» («Interkulturowe festum folkloricum jako konstrukt i metakomentarz społeczno-kulturowy»); Б. Левандовської та С. Требуни-Шашел із Закопаного «Значення та функції народних свят у сучасній культурі» («Znaczenie i funkcje festiwali folklorystycznych we współczesnej kulturze : zbiór prac / pod red.; Zakopane: Biuro Promocji Zakopanego»); А. Бонусяк, Й. Сленжак-Готковської з Ряшева «Матеріали до історії Всесвітніх фестивалів польських фольклорних колективів Ряшів 1969-2017» («Materiały do dziejów Światowych Festiwali Polonijnych Zespołów Folklorystycznych Rzeszów 1969-2017. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego»).

На наше переконання, усі жанри фольклору, які мають бути представлені на фольклорному фестивалі, мають відповідати традиційному способу виконання і мати максимальне збереження усіх елементів, притаманних їх автентичному існуванню.

Фольклор вважався небезпечним для комуністичної ідеології, тому його свідомо замінювали авторською творчістю, використовуючи окремі елементи народної культури у стереотипній формі. Тобто, панівна ідеологія мала на меті не продемонструвати унікальність та особливості конкретного народу, а показати узагальнений образ "нової радянської людини" у спеціально

створений нею спосіб його презентації відповідно до комуністичних доктрин. Однак після здобуття незалежності фольклор почав проявлятися в своїй справжній автентичній формі.

Науковим базисом нашої культурологічної розвідки слугує методологія українських дослідників-фольклористів і культурологів М. Драгоманова, П. Чубинського, М. Лисенка, Б. Грінченка, Д. Яворницького, В. Гнатюка, К. Квітки та ін.

Фольклорний фестиваль у сучасному дискурсі як форма міжкультурної комунікації може сприяти інтеграції культур у глобальному художньому просторі шляхом популяризації та трансляції етнокультурної спадщини. Це положення має наукове підґрунтя у дослідженнях відомих українських фольклористів і культурологів, таких як М. Лисенко, Д. Яворницький, М. Драгоманов, В. Гнатюк, Б. Грінченко, та інші.

Українська дослідниця С. Чернецька вважає, що основним завданням фольклорного фестивалю є широке залучення населення до активної участі у народній творчості та демонстрація справжнього автентичного фольклору різних етнографічних груп України та інших країн. Також важливим є пошук та привернення уваги до вивчення фольклору з боку науково-дослідницьких колективів та окремих збирачів фольклорної спадщини. Варто також відзначити, що фестиваль сприяє культурному обміну між учасниками етнічного івенту та зміцненню національної ідентичності.

Італійський культуролог А. Фалассі описав фестиваль як періодичний громадський захід, на якому учасники діляться своїм світоглядом у контексті різних національностей, мов, релігій та історій [34, с. 2]. Фестивалі не лише захищають місцеві культурні традиції та зміцнюють соціальну згуртованість, але також сприяють економічному, соціальному та культурному розвитку, що також впливає на найшвидше зростаючу категорію туризму [50]. Туристичні напрями у всьому світі змагаються за використання місцевих мистецьких та культурних ресурсів для проведення фестивалів; у Китаї, наприклад, кількість та тип фестивалів значно зросли з 1990-х років, і сьогодні щороку понад 5000

місць проводять фестивалі. З погляду туризму фестивалі важливі, оскільки вони ґрунтуються на привабливості конкретного регіону для залучення туристів. Фестивалі стали важливим джерелом доходу для культурних установ, організаторів та напрямків [43], і, як С. Литвин та ін. підтверджують, збільшення доходів від туризму під час фестивалів через вищі ціни на проживання може значно підвищити економіку місцевих спільнот [48].

Дослідження фестивального туризму є спеціалізованою галуззю. Однією з основних цілей цього напряму досліджень є визначення характеристик фестивалю та способів створення та управління особливими враженнями для туристів [43]. Під час фестивалів організується низка заходів з певних тем, щоб надати туристам найновішу інформацію про місцеву культуру, суспільство та історію [50], тим самим створюючи досвід, який може їм сподобатися. Н. Лейпер вказував, що туристи є невід'ємною частиною системи туристичної привабливості, без якої туристичні напрямки не можуть вважатися туристичними пам'ятками. Так само фестивалі не будуть туристичними пам'ятками без участі туристів.

Хоча незліченні місцеві фестивалі явно позиціонуються як туристичні визначні пам'ятки і приваблюють велику кількість відвідувачів [43], деякі вчені стверджують, що заходи, орієнтовані на туризм, іменовані «фестивалями», насправді позбавлені справжньої фестивальної якості, а прив'язка фестивалів до туризму може призвести до зниження культурної автентичності [44]. Іншими словами, фестивалі та туристичні пам'ятки не мають природного зв'язку, а їх зв'язок ґрунтується на взаємодії фестивальної діяльності та туристів.

Швейцарський дослідник Ж. Пікард описав, як острів Балі перетворив культурну виставу на туристичну пам'ятку. Розвиток туризму на Балі призвів до попиту на культурні уявлення, і у відповідь жителі побудували культурне уявлення, засноване на місцевій культурі та їхньому розумінні очікувань туристів. Тому культурний перформанс вважається діалогом між туристами та

резидентами, а також між універсальністю міжнародного туризму та специфікою туристичної дестинації [42].

Л. Ма та ін. представники китайської культурології декларують важливість унікальності та якості фестивалів для їхнього успіху і при цьому стверджують, що одна з причин, через яку масові сучасні фестивалі в Китаї не привабливі для туристів та місцевих жителів, полягає в тому, що організатори не надають фестивалям повного змісту. При цьому дослідники наголошують, що дизайн фестивального досвіду має ґрунтуватися на місцевих історичних та географічних контекстах [43]. Менг та його колеги також підкреслювали унікальність фестивалів і вважали, що їхня привабливість виходить з унікальної атмосфери та заходів фестивального середовища, включаючи спеціальні заходи, атмосферу або середовище що надає можливості насолоджуватися цими івентами [42]. Китайські дослідники Джинг Лі та Гушонг Ю висвітили тему фестивального ландшафту, де йдеться про те, що організатори фестивалю прагнуть дослідити потенціал місцевої культури та підвищити привабливість фестивалів, розробляючи та плануючи програми, створюючи атмосферу та забезпечуючи дизайн місцю проведення. Таке органічне поєднання матеріальних факторів і атмосфери активності називають фестивальним ландшафтом.

Щоб привернути увагу туристів на фестивалі, організатори часто створюють фестивальні ландшафти з яскраво вираженими місцевими культурними особливостями [45]. Спираючись на дослідження середовища роздрібною торгівлі, Дж. Лі . визначив сім елементів фестивального ландшафту:

- зручність;
- персонал;
- інформація;
- зміст програми;
- приміщення;
- сувеніри;
- їжа.

Крім того, на основі попередніх досліджень Мейсон та Паджаро розробили тривимірну представлення фестивального ландшафту: задоволення, комфорт та їжа [45]. Фестивальний ландшафт відображає загальне середовище, яке включає дизайн, естетику, освітлення, планування та інші елементи, які сприяють або стимулюють когнітивні та емоційні реакції туристів, створюючи фестивальний досвід [46].

У рамках цього фестивального ландшафту, розробленого організаторами, це дослідження визначило чотири елементи досвіду фестивалю шляхом кодування та аналізу розшифровок інтерв'ю з туристами на Ярмарку храму Гуанфу (Guangfu Temple Fair):

- культурний досвід;
- новий досвід;
- соціальний досвід;
- емоційний досвід.

1.2. Історичні передумови виникнення та розвитку фестивальної традиції на теренах України

Про фестивалі, де вперше демонструвався український фольклорний продукт, зокрема народний танець, дізнаємося зі вступної статті Я.Верховинця до п'ятого видання “Теорії українського народного танцю” В.Верховинця (1990 р.) [8]. У ній дослідник звертається до витоків участі українців у Першому Міжнародному фестивалі народного танцю у Лондоні 1935 р. Для цього В. Верховинцю і балетмейстеру Київської Опери Л. Жукову було доручено створити танцювальний номер. Створений ними “Триколінний гопак” здобув першу премію та одностайне визнання англійською публікою українського народного танцю, втіленого у високопрофесійну балетну форму [8, с. 31]. На жаль, продукт не був цілком фольклорним (із традиційних танців у композиції був представлений лише справжній козачок, поставлений В.Верховинцем), але успіх радянської делегації у складі українських танцівників із Києва та Харкова підігрів зацікавленість радянських

балетмейстерів до використання народного елемента і сформував багаторічну традицію сценічного танцю, який з часом повністю витіснив традиційний танечний продукт із фестивалів підмоств. В такому звучанні відбулась перша участь українців у міжнародному фестивалі.

Радянський фестиваль мав іншу мету показати уніфіковану «нову» радянську особистість стереотипізовану певними ознаками первинного національного через уніфікований костюм, авторське втручання в традиційний танець, музику.

Твори представлені навіть українською мовою прославляли політичний стрій СРСР. З народних пісень та танців було абсолютне виключення первинних автохтонних смислів.

На жаль, ця традиція, яка тривала понад 70 років, спотворювала образ українця і за кордоном. І досі в соціальних мережах шириться стереотипізований образ українця.

Приклади шароварного сприйняття українців:

- <https://vm.tiktok.com/ZM2k99tQn>
- <https://vm.tiktok.com/ZM2k9qYE7>
- <https://vm.tiktok.com/ZM2k9Xk5P>
- <https://vm.tiktok.com/ZM2k9XxmB>

Як зазначає О. Яковлев, фольклорний рух в Україні починає розвиватися наприкінці 80-х рр. ХХ ст. З того часу відомі такі фестивалі: фестиваль кобзарського мистецтва «Вересаєве свято» (1988 р.) у с. Сокиринці Чернігівської обл., фестиваль зимових обрядів «Florile dalbe» (1988 р.) у м. Рені, Одеської області. Одними з найперших фольклорних фестивалів в Україні можна вважати: фестиваль грецької культури «Мега юрти» (1988 р.) у Донецькій обл., обласний фестиваль колядницьких колективів «Вертеп» у м. Мукачеві (1989 р.), у червні 1991 р. в Луцьку Міжнародний фестиваль українського фольклору «Берегиня», у вересні в с. Верховина Івано-Франківської області – перший Міжнародний гуцульський фестиваль [33].

Від моменту, коли Україна стала незалежною, фестивальна фольклорна течія в країні почала активно розвиватися. Поступово виникла нова форма фольклорного руху - етнофестивалі. Після здобуття незалежності було створено безліч регулярних фестивалів, які спрямовані на презентацію фольклору. Ці заходи охоплюють широкий спектр традиційної української культури, включаючи обряди, звичаї, народні пісні, танці, музику та інші вияви фольклору. Подібні фестивалі стали важливими подіями, оскільки вони сприяють збереженню та популяризації національної спадщини, підтримці мистецтва та культурного розвитку країни. Вони створюють можливості для людей з різних регіонів та етнічних груп зустрітися, обмінятися досвідом та відчутти глибину та багатство української культури.

Для зміцнення та просування фестивального руху в Україні був виданий наказ Міністерства культури України під назвою «Про затвердження порядку проведення фестивалів народної творчості в Україні» (від 06.08.1998 № 363). У цьому документі встановлено правила та умови організації фольклорних фестивалів. Цей наказ виявив позитивний вплив на розвиток фольклорних фестивалів, зокрема тих, що присвячені етнічним меншинам. Надання статусу "міжнародний" надало таким фестивалям більшу визначеність та привабливість, сприяючи залученню учасників та гостей з різних країн світу та обміну культурним досвідом.

На думку українського дослідника А.Фурдичка, основними завданнями фольклорних фестивалів є збереження та популяризація культурно-мистецької спадщини України. Вони виконують також навчально-виховну функцію, де окрім виступів та презентацій представлені майстер-класи, виставки ужиткового мистецтва, фольклорні міні-вистави та інші активності, що сприяють розвитку творчого потенціалу відвідувачів та дозволяють ознайомитись зі стародавніми традиціями [25, с. 1002].

Зараз спостерігається зростання приватного фінансування, що підкреслює соціокультурну функцію фольклорних фестивалів як явища. Деякі

з фестивалів вже мають благодійний або меценатський характер, як, наприклад, фестиваль "Соняшник" у місті Воррен поблизу Детройта, Всеукраїнський благодійний фестиваль народної творчості "Купальські Зорі" у місті Гола Пристань Херсонської області. Це сприяє рекламі культурного багатства країни та розвитку туристичної інфраструктури регіону або навіть держави.

Через це багато фестивалів проводяться в історичних та культурних місцях, таких як замки, фортеці, села, де розвинене традиційне ремісництво та музичне фольклорне мистецтво. Наприклад, "Обнова-фест" в буковинському скансені, "Woodstock" у Свірському замку, "Кодима-фест" у селі Івашків Одеської області та багато інших. Такий вибір місця проведення фестивалю додає йому особливого шарму та привабливості для відвідувачів, сприяючи залученню туристів та збільшенню інтересу до культурної спадщини.[25, с. 1007].

Початок розвитку фестивального руху сприяв заснування дитячих фольклорних фестивалів. Одним із дитячих фольк-івентів в Україні став міжнародний фестиваль-конкурс дитячого фольклору «Котилася торба...», який спочатку проходив у місті Кузнецовськ Рівненської області, а зараз проводиться у місті Дубно. Фестиваль був започаткований наприкінці 1980-х років відомим письменником, журналістом та народознавцем В.Скуратівським. Програма цього етнокультурного івенту складається з традиційних дитячих ігор та розваг [14, с. 38]

Фестиваль "Орелі" є унікальним за своєю концепцією всеукраїнським дитячим фольклорним фестивалем. Його заснували у 2008 році Український центр народної культури "Музей Івана Гончара" та Продюсерська компанія "Ethno Sound". Головною метою цього форуму є збагачення сучасних методів виховання дітей шляхом використання досягнень української етнопедagogіки. Ініціатори фестивалю вважають, що автентична народна культура повинна лежати в основі формування особистості. [11, с. 3].

Основними цілями проекту є залучення дітей та їх батьків до спільної творчості, до процесу створення народного мистецтва, представлення унікальності фольклорних колективів з різних регіонів України.

На Харківщині відкрилися Міжнародний фестиваль традиційної народної культури «Покуть» (1996 р.), Різдвяний фестиваль творчості дітей та молоді «Зимовий Сонцеворот» (1996 р.), «Райдужний світ народної мелодії та пісні» (1997 р.), Етно-мистецький фестиваль «Печенізьке поле» (2001 р.), Регіональний фестиваль пісенно-обрядового фольклору Слобожанщини «Сьогодні Купала, а завтра Івана» (2003 р.) та ін. Наведемо ще приклади фестивалів даної тематики в Україні: Міжнародний фестиваль українського фольклору «Берегиня» у Луцьку, Фестиваль етнічної музики «Шешори» у Вінницькій обл. (пізніше його спадкоємцем стає фестиваль «Арт-Поле»), Міжнародний фольклорний фестиваль «Етновир» у Львові, Фестиваль сучасної етно-музики «Підкамінь» на Львівщині, Фестиваль української музики «Woodstock Україна» у с. Свірж, Патріотичний етно-рок фестиваль «Березів Бандер Фест» на Івано-Франківщині тощо. Фестивалі в Україні відвідують фольклорні колективи з Австрії, Білорусії, Болгарії, Молдови, Словаччини, Франції, Швеції, Чехії та інших країн світу. Вагоме значення мають народні ярмарки: «Великий Слобожанський» м. Харків, «Сорочинський» на Полтавщині, свято «Поліське літо з фольклором»

На Харківщині було започатковано ряд фольклорних фестивалів, як, наприклад, Міжнародний фестиваль традиційної народної культури "Покуть" (1996 рік), Різдвяний фестиваль творчості дітей та молоді "Зимовий Сонцеворот" (1996 рік), "Райдужний світ народної мелодії та пісні" (1997 рік), Етно-мистецький фестиваль "Печенізьке поле" (2001 рік), Регіональний фестиваль пісенно-обрядового фольклору Слобожанщини "Сьогодні Купала, а завтра Івана" (2003 рік) і т.д. Приклади схожих фестивалів з подібною тематикою в Україні представляють Міжнародний фестиваль українського фольклору "Берегиня" у Луцьку, Фестиваль етнічної музики "Шешори" у Вінницькій області (пізніше перетворений на фестиваль "Арт-Поле"),

Міжнародний фольклорний фестиваль "Етновир" у Львові, Фестиваль сучасної етно-музики "Підкамінь" на Львівщині, Фестиваль української музики "Woodstock Україна" у селі Свірж, Патріотичний етно-рок фестиваль "Березів Бандер Фест" на Івано-Франківщині і т.д. У таких українських етнокультурних івентах беруть участь фольклорні колективи з різних країн світу, зокрема з Франції, Австрії, Болгарії, Молдови, Словаччини, Швеції, Чехії та інших. Також велике значення мають народні ярмарки, такі як "Великий Слобожанський" у місті Харків, "Сорочинський" на Полтавщині, свято "Поліське літо з фольклором" і т.д. [30].

Висновки до розділу I

Отже, висновком усього вищезазначеного у першому розділі, слугує думка, заґрунтована на прочитанні праць українських дослідників, зокрема Я. Верховинця, В. Верховинця, О. Шапка, К. Гричишиної, О. Зубенко, С. Чернецької, які схиляються до констатації, що метою ж вітчизняного фольклорно-фестивального руху є :

- сприяння розвитку та просуванню української мистецької традиції, щоб зробити її відповідною сучасності, зберігаючи рівновагу між традицією та інновацією;
- формування та розвиток національної ідентичності, створюючи нове мистецьке середовище; встановлення культурних зв'язків та творчого обміну між Україною та іншими країнами світу;
- підвищення ролі культурної спадщини у формуванні патріотичного світогляду молодого покоління.

Щодо розвідок зарубіжних дослідників, таких як перелік, фольклорний фестиваль має собою являти:

- По-перше, поглиблене вивчення місцевої культури організаторами викликало інтерес у туристів з різних регіонів. Беручи участь у культурних і розважальних заходах, виставках і дегустаціях їжі, туристи

сприймають атмосферу фестивалю, спілкуються і розуміють місцеву культуру, створюючи культурний досвід.

- По-друге, завдяки інноваціям традиційна культура може представити туристам новизну. Крім того, інтерактивні заходи на місці також можуть принести несподівані нові враження.
- По-третє, фестиваль став платформою для взаємодії різних груп. Туристи могли зміцнити свої зв'язки зі своїми родичами та друзями, беручи участь у різноманітних заходах і спілкуючись з іншими учасниками, щоб завести нових друзів.
- Нарешті, під час фестивалю туристи поринули у їхні світи та отримали емоційний досвід. Туристи самостійно мислять у граничному просторі фестивалю, щоб отримати емоційний досвід, який включає естетику, релаксацію та рух. Туристи взаємодіяли не лише з фізичним середовищем, а й із персоналом, виконавцями та спадкоємцями нематеріальної культурної спадщини.
- Як знакове середовище, фестивальний ландшафт з'єднував організаторів і туристів, які за допомогою органів чуття відчували зміст, який мали намір передати організатори.

РОЗДІЛ II. ФОЛЬКЛОРНИЙ ФЕСТИВАЛЬ ЯК ФОРМА РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ

2.1. Аналіз існуючих форм презентації народної культури в сучасній фестивалній практиці

В сучасній фестивалній практиці існує багато форм презентації народної культури, які використовуються для збереження, популяризації та вивчення фольклорної спадщини. Ось декілька популярних форм презентації народної культури:

- Виставки:
  - Етнографічні виставки: показують предмети побуту, одяг, ритуальні прикраси та інші артефакти, пов'язані з традиційними культурами різних народів.
  - Фотовиставки: представлення фотографій, що відображають культурні особливості, святкування, традиції та різноманітність народної культури.
- Виступи та демонстрації:
  - Танцювальні виступи: показ виконання традиційних народних танців у виконанні фольклорних колективів або професійних танцюристів.
  - Музичні виступи: виконання народної музики на традиційних інструментах або в сучасних аранжуваннях.
  - Майстер-класи: інтерактивні сесії, під час яких майстри викладають навички танців, музики, виготовлення ремесел тощо.
- Тематичні зони:
  - Ремісницькі майданчики: місце, де майстри демонструють свої навички та виготовлення традиційних ремесел, таких як вишивка, глинярство, ткацтво, виробництво народних іграшок тощо.

- Кулінарні дегустації: можливість скуштувати національні страви та напої, представлені різними етнічними групами.
  - Інтерактивні формати:
- Фольклорні практики: організація групових ритуалів, які залучають глядачів до участі в народних святкуваннях, традиційних обрядах чи розвагах.
- Етнічні ігри та забави: організація традиційних народних ігор, забав та змагань для глядачів.
  - Лекції та презентації:
- Етнологічні лекції: презентації про культурні особливості, традиції та історію різних народів.
- Документальні фільми та відеопрезентації: показ фільмів, які документують народну культуру, ритуали, святкування та інші аспекти фольклору.

Ці форми презентації народної культури можуть використовуватись окремо або комбінуватись, створюючи багатогранну та цікаву програму фольклорного фестивалю.

Фестивалі мають певну типологію, в основу якої покладено критерії визначення статусу культурного суб'єкта як семіотичного утворення, а саме: рівень семіотичної насиченості, інтенсивність обміну з іншими культурами, рівень самоопису, рівень значущості знаково-символічної діяльності, специфіка аудиторії та концертних залів, цінова політика, художня концепція, реалізація гуманітарних проектів.

Наприклад, міська семіосфера обумовлює рівень мистецького заходу, його художню концепцію. Фестиваль як текст ускладнює міську семіосферу, впливає на позицію міста в ієрархії культурного ландшафту України. Виникає своєрідна взаємозалежність, яка спричиняє дублювання культурних дискурсів, що декларуються: міського – у просторі фестивалю, фестивального – у міській семіосфері.

Сучасна палітра фольклорних фестивалів в Україні й у світі є доволі розлогою і різноаспектною. Спираючись на загальну класифікацію фестивалів С. Чернецької, вирізняємо такі типи фольклорних фестивалів:

за сезонністю (календарні):

- зимові;
- літні;
- міжсезонні;

гастрономічні (традиційних страв);

професійні (традиційних ремесел).

за масштабом та географією:

- регіональні;
- всеукраїнські;
- міжнародні;

за місцем проведення:

- стаціонарні;
- мандруючі.

Окремо варто виділити фестивалі-конкурси (зокрема дитячі). [25].

Так, до першої категорії сезонних фестивалів відносяться такі, які мають у репрезентаційному репертуарі обрядодії зимового, весняно-літнього або осіннього календарного циклу. Гастрономічні представляють категорію етнофестивалю, що презентують традиційні страви національної кухні з акцентом на їх місцевому та/або локальному колориті. До професійних відносимо свято-презентації традиційних народних ремесел (фестивалі ковалів, гончарів, соломникарів, ткачів та інших видів народних промислів). Усі вищеназвані фестивалі можуть проводитися як окремими етнозаходами, так і у складі великих багатожанрових фольклорних фестивалів, майданчиками для яких слугуватимуть великі простори (скансени, опенейри, стадіони, території парків та ін.). У залежності від географічного та етнографічного об'єкту представлення фольклорний фестиваль може слугувати майданчиком зустрічі етнічних, етнографічних, вузьколокальних,

загальнонаціональних культур як у межах однієї країни, так і різних народів світу. На сьогоднішній день і в Україні, і по всьому світу за місцем проведення функціонують два типи відповідних івентів: стаціонарні фестивалі, які проводяться на постійній локації, і мандруючі фестивалі. Мандруючі фестивалі - це форуми, які щорічно відбуваються в різних містах країни, наприклад, національний фольклорний фестиваль США та вітчизняні форуми, такі як Міжнародний гуцульський фестиваль та Міжнародний етнофестиваль "Країна Мрій". Це дає можливість розширити географію фестивалю та залучити різні міста до сприяння розвитку та промоції фольклорного фестивального руху. Кожна нова локація стає платформою для нового обміну досвідом та насолоди етнічною традицією. Такий підхід робить фестивалі більш доступними для широкої аудиторії та сприяє залученню більшого числа учасників і глядачів.

О. Шапко пропонує до розгляду дещо інакшу класифікацію фестивалей:

1. За видами мистецтва: організовані відповідно до жанрів мистецтва або об'єднані відповідно до специфіки. Наприклад, фестивалі народної творчості, фестивалі театрального мистецтва, кінофестивалі, музичні фестивалі, фестивалі образотворчого мистецтва і т.д.
2. За хронологічним принципом: бієнале (проводяться раз на два роки), триєнале (організуються раз на три роки); щорічні або регулярні (проводяться з певною періодичністю), одноразові або систематичні (відбуваються згідно з певним універсальним розкладом).
3. За територією охоплення, масштабом та географією: можуть бути міськими, районними, регіональними, обласними, республіканськими, міжнародними, залежно від того, який рівень охоплення території прописаний у вимогах до певного фестивалю.
4. За складом учасників: існують фестивалі дитячої творчості, професійні фестивалі, аматорські фестивалі, молодіжні форуми тощо. Кожен з них спрямований на визначену аудиторію та підтримку певного рівня мистецтва.

5. За формою проведення: можуть бути фестивалі на конкурсній основі, де учасники змагаються за нагороди та визнання, або не конкурсні фестивалі, коли акцент робиться на демонстрації виступів, обміні досвідом та спілкуванні.

6. За місцем проведення: можуть відбуватись на відкритих просторах, на березі озера або річки, у лісі, в санаторіях або на місцях історичних подій. Вибір місця проведення може надати фестивалю особливу атмосферу та контекст [30].

2.1.1 Огляд та критика діяльності фольклорних фестивалів у вітчизняному культурному просторі (за результатами анкетування в соціальних мережах)

Мабуть, в Україні сьогодні немає людини, яка б не чула про фольклорні фестивалі. З метою виявлення рівня обізнаності з явищем фольклорного фестивалю було проведено соціологічного дослідження у вигляді анонімного анкетування в соціальних мережах. Результати виконаної роботи у вигляді статистичних схем викладено у Додатках цієї роботи .

У цьому дослідженні взяли участь 77 осіб, серед яких 9,1% - люди віком менше 18 років, 11,7% - люди віком 24-39 років, 14,3 % - люди віком 40-60 років, і найбільшу частину опитаних – 64,9%, склали люди віком 18-24 роки (Див. Додатки, Схема №1).

Серед учасників анкетування 18,4% - чоловіки, 84,4% - жінки (Див. Додатки, Схема №2). Щодо причетності опитаних до фольклористики та етнології 20,8% виявились фольклористами за фахом, 28,6% - навчаються на відповідній спеціальності, 9,1% - виховувались в традиції, живуть цим постійно, 23,4% - не фахівці, але цікавляться народною культурою, 18,2% - не мають жодної дотичності (Див. Додатки, Схема №3).

За статистикою нашого дослідження 40 людей відвідували фольклорні фестивалі в Україні, що складає 51,9% від опитаних, а 37 людей ніколи не відвідували фольклорні фестивалі в Україні, що складає 48,1% від опитаних

(Див. Додатки, Схема №4); 21 людина відвідували фольклорні фестивалі за кордоном, що складає 21,7% від опитаних, а 56 людей ніколи не відвідували фольклорні фестивалі за кордоном, що складає 72,7% від опитаних (Див. Додатки, Схема №5).

Серед наших респондентів, 48,1% не брали участь у фольклорному фестивалі, 22,1% брали участь як учасники, 3,9% брали участь як волонтери, 26% - як глядачі (Див. Додатки, Схема №6).

За результатами проведеного опитування отримано наступні висновки:

- фольклорний фестиваль, який приваблює увагу 77,9% опитаних, має наступний вигляд: на концертних майданчиках і сцені відбуваються виступи колективів-носіїв культурної традиції та тих, хто демонструє автентичну сільську пісню, танець, музику й обряд; відвідувачам пропонується взяти участь у майстер-класах з традиційних мистецтв і ремесел та почастиватися автентичними стравами національної кухні.
- Для 14,3% опитаних фольклорний фестиваль має вигляд масового гуляння з ятками наїдків, напоїв, сувенірної продукції не обмеженої тематично. Музичний репертуар і виступи колективів представляють різноманітні стилі й мають вигляд так званої "збірної солянки".
- 7,8% респондентів не приваблює жодна форма фольклорного фестивалю. Причина у відсутності досвіду відвідування або негативний досвід відвідування через неякісно організований фестиваль удусі радянських часів. (Див. Додатки, Схема №7).

Метою відвідання фольклорного фестивалю 84,4% опитаних було повчитися своєму питомонаціональному (стосовно вітчизняних фольклорних фестивалів, які демонструють українську культурну традицію) та іноетнічному (стосовно національних фестивалів етнічних культурних традицій України та міжнародних фестивалів, які репрезентують фольклор інших народів світу), відкрити щось нове і розважитися. 11,7% опитаних

своєю метою назвали проведення часу дозвілля без жодної цілі, відпочити від роботи. 3,9% респондентів обрали свій варіант мети, а саме - набратися досвіду в організації, отримати задоволення від нашої /чужоземної культури, вивчити та дослідити рідну/іноетнічну автентіку, повністю поринути в корені традиції наших предків, подивитися культурні традиції іншого народу, проникнутися його духом та настроєм, дізнатися щось нове; зайняти призове місце, адже серед названих були також фестивалі-конкурси; надихнутися справжньою енергетикою, послухати гурти, насолодитися фестивальним вайбом (Див. Додатки, Схема №8).

Ось такі фольклорні фестивалі відомі опитаним нами людям: Фольклорні танцювальні фестивалі у місті Балчик в Болгарії, у містах Зелена Гура, Жешув, Мазурки, Мислениці (Польща); Вітчизняні фольклорні фестивалі: Шефест, Масляна, Burning man, Орелі, Етновир, Маланка фест, Орелі, Трипільське коло, Берегиня, Сорочинський ярмарок, У колі друзів, Золоті трембіти, Країна мрій, Шешори, Гоголь-фест, SetoFolk, ViljandiFolk, АртПоле, Шешори, Етносвіт, Ніч танцю.

Серед відвіданих нашими респондентами фестивалів найбільше їм сподобалися Міжнародні фестивалі в Європі під егідою CIOFF та IOV, турецькі фестивалі під егідою турецького центру фольклорних досліджень в Анкарі, японські етнокультурні проекти організації "Осака у світі" (OIW), фестиваль "Етносвіт" у Києві, фестивалі, організовані Музеєм Івана Гончара, луцький фестиваль фольклору "Берегиня" (причиною вподобання було зазначено, що ці фестивалі мали продуману структуру із залученням усіх необхідних дієвих компонентів); Гоголь-фест, Країна мрій, Шешори, ОКО Film Fest, Маланка-фест, АртПоле; Фестивалі в Туреччині (м. Сіліфке, м. Газіантеп) через перемогу наших студентів - гурту "Роксоланія"; "Дерево роду кобзарського" у селі Крячківка (коментар містить, що цей фестиваль "чіпляє своєю простотою та щирістю. Кожен стає не просто глядачем, а учасником дійства") (Див. Додатки, Таблиця №2).

У своїх коментарях респонденти також зазначали, що для відвідування таких фестивалів "треба бути готовим". Пересічна людина, що завітає на цей фестиваль, не знаючи про нього нічого, буде здивованою. Бо досі багато людей асоціює з фольклорним фестивалем китайські сувеніри з бутафорними шматочками сала та бабські (типу народні) співочі колективи, які співають "Несе Галя воду"; фестиваль "Трипільське коло" вразив своєю атмосферою і тим, що все відбувалося в максимально наближеній до автентичної манери проведення масових дійств; фестиваль «Етносвіт» через наявність виступів гуртів з різних країн, якісних вторинних виконавців, виступи автентичних сільських гуртів, різноманітні майстер класи зі співу та танців (Див. Додатки, Таблиця №2).

Також були фестивалі, які не сподобались нашим респондентам, а саме багато вітчизняних фестивалів, які з фольклорного мали лише назву, усе решта грішило на фальсифікат і не слугувало меті представленням гідного національного культурного продукту; ті фестивалі-конкурси, де автентичний спів був одним із видів вокалу і не був доволі поширений, репрезентований, адже існував просто як один із; Будь-який фестиваль, де центром всього дійства є примітивна шароварщина, для прикладу " Лине пісня з народних джерел"; фестиваль "Масляна" в одному із столичних парків, рік приблизно 2016-17. Гуляння заради гуляння, співи на тлі поїдання блінов, недоречні конкурси .(Див. Додатки, таблиця №3).

Одним із питань нашої анкети було виявити ставлення до можливості організації та проведення фестивалів фольклору під час війни. За результатами відповідей:

- 82, 2% респондентів вважають, що доцільно проводити фестиваль в умовах війни. Оскільки це сприяє розвитку економіки, збору коштів для підтримки армії і благодійних донатів, підняття морального духу, духовному розвитку, самоідентифікації, збереженню та взаємодії з народною культурою.

- 17, 8% респондентів вважають, що недоцільно проводити фестиваль в умовах війни через заходи безпеки (Див. Додатки, Схема №9).

Отримані результати нашого опитування виявили у більшості випадків зацікавленість у предметі нашого дослідження, поглибили розуміння необхідності вивчення фольклорного фестивалю у сучасному культурному просторі як багатовекторного просвітницького заходу, який слугує меті народної освіти і науки й виступає практичним майданчиком дослідницьких пошуків та демонстрацій наукових здобутків у галузі етнокulturології й фольклористики.

2.1.2 Основні принципи й форми організації міжнародних фольклорних фестивалів у світі

Першочерговою задачею підготовки фестивалю є створення організаційного комітету. Оргкомітет складається з представників управлінь, відділів культури та інших організацій, які беруть участь у організації та проведенні фестивалю. Їх завданням є розробка положення про фестиваль, документа, який визначає організаційні аспекти фестивалю.

Положення обов'язково має складатися з наступних пунктів:

- назви фестивалю, його тематики;
- мети івенту та порядку його проведення;
- термінів та вимог до організації та проведення;
- визначення кількості учасників, вимог до виконання репертуару;
- критеріїв оцінки результатів;
- складу та роботи професійного журі;
- визначення номінацій та нагород для переможців (якщо того вимагає положення, оскільки також є фестивалі без конкурсної основи).

Укладач методичних рекомендацій організації та проведення фестивалів народної творчості М. Діденко зазначає, що керівник відповідного

органу культури затверджує положення, враховуючи статус фестивалю (регіональний, національний, міжнародний та ін.). Після цього положення реєструється в управлінні юстиції. Варто відзначити, що статус міжнародного фестивалю присвоюється Міністерством культури та інформаційної політики України за поданням управлінь культури обласних державних адміністрацій. Статус обласного фестивалю, зі свого боку, надається управліннями культури обласних державних адміністрацій за поданням районних та міських органів культури.

Організація та проведення фестивалю - це доволі трудомісткий процес. Тому, на жаль, трапляються ситуації, що фестивалі проходять не на належному рівні. Необхідно мати детальну планування фестивалів, оскільки учасники розглядають їх як своєрідну візитну картку приймаючої у себе сторони. Для досягнення цієї мети організатори повинні розробити комплекс заходів з організації фестивалю.

- Необхідно визначити тему, ідею, мету та завдання фестивалю.
- Створити ініціативної групи або організаційного комітету, які будуть відповідальні за проведення фестивалю.
- Розробка та затвердження плану підготовки та проведення фестивалю на всіх рівнях:
  - визначення дати проведення фестивалю;
  - складання плану підготовки до фестивалю;
  - Розробка програми фестивалю;
  - Призначення відповідальних осіб за кожну складову фестивалю.
- Формування журі, яке буде відповідальне за оцінку учасників фестивалю.
- Технічне забезпечення івенту:
  - підготовка приміщень та майданчиків;
  - організація транспортного забезпечення;
  - забезпечення звукового та світлового оформлення фестивалю;
  - забезпечення професійної фото- та відеозйомки.

- Складання кошторису заходу:
  - необхідно визначити заробітну плати для технічних працівників, журі, організаторів;
  - слід також визначити обсяг витрат для організації проживання та харчування учасників;
  - також варто визначити обсяг витрат на організацію конкурсної частини, а саме оформлення майданчиків, сцени, закупівля нагород, виготовлення дипломів та інші технічні витрати.
- Пошук додаткового фінансування заходу: надсилання інформаційних листів керівникам організацій, які зацікавлені у частковому спонсорванні фестивалю на взаємовигідних умовах.
- Рекламно-інформаційний фактор:
  - забезпечення реклами в соціальних мережах та інших засобах масової інформації, для чого ефективніше буде найняти досвідченого таргетолога, який якісно налаштує рекламу для максимально цільової аудиторії;
  - забезпечення роботи преси на період проведення фестивалю.
- Запровадження безпеки під час проведення фестивалю:
  - слід організувати роботу правоохоронних органів;
  - необхідно забезпечити присутність медичної допомоги для непередбачуваних обставин;
  - варто також організувати чергування працівників служби надзвичайних ситуацій [12].

Для оцінки учасників фестивалю необхідно скласти кваліфіковане журі. Оскільки розуміння категорій у різних осіб може відрізнятися, абсолютно об'єктивна оцінка є неможливою. Результат завжди буде відображати суб'єктивні думки та особистий смак журі.

Аби цьому запобігти М. Діденко розробив правила «Трьох Ніколи»: “1. Ніколи не довіряти суддівство одній людині, число членів журі має бути від 3 до 7.

2. Ніколи не запрошувати в журі людей, які не мають власного досвіду в діяльності, яку належить оцінити.

3. Ніколи не покладатися на людей, особисто зацікавлених у результаті.

Всі дії по просуванню фестивалю необхідно розділити на три стадії: передподія, подія та післяподія” [12, с. 6].

Такі правила, на думку М. Діденка, сприятимуть більш якісному та справедливому оцінюванню.

Проведення фестивалю можна умовно поділити на три частини, а саме на передподію, подію та післяподію [12, с. 7].

Отже, перша умовна частина проведення івенту – це передподія.

Перед проведенням фестивалю головним завданням щодо його просування є залучення достатньої кількості відвідувачів і привернення уваги до проекту в цілому. Для цього можна використовувати різноманітні засоби, такі як пряма реклама, поштові розсилки та PR. Однією з найбільш ефективних методів просування є таргетована реклама. Саме завдяки цьому виду реклами можна влучно підібрати найбільш цільову аудиторію.

Деякі менш значущі заходи варто починати проводити за 2-3 місяці до початку фестивалю, щоб повідомити аудиторію про подію. По мірі наближення дати відкриття, активність повинна зростати, а піковий рівень акцій слід припустити на останні 2-4 тижні перед початком заходу.

Наступним етапом є власне подія – головна частина. Після відкриття спеціального заходу очевидно, що промо-активність зменшується та змінюється своєю формою. На даному етапі основний акцент ставиться переважно на PR-роботу з пресою. Існує кілька можливих варіантів. По-перше, якщо проект привернув значну увагу, то обов'язково будуть присутні журналісти, і цей шанс варто використати. По-друге, важливо забезпечити пресу різноманітними матеріалами, такими як прес-релізи, інтерв'ю тощо, протягом тривання фестивалю.

Також під час заходу відвідувачі можуть фотографувати та знімати відео й викладати в соціальні мережі. Відмічаючи сторінку фестивалю в

дописах та історіях, вони просувають її, і таким чином івент стає більш відомим та впізнаваним.

І завершальним етапом є післяподія. Оцінку успішності фестивалю можна зробити тільки після проведення аналізу планів та результатів. Після завершення фестивалю проводиться обговорення, з метою уникнення повторних помилок і закріплення найуспішніших аспектів. [12]

Згідно з наказом Міністерства культури України № 889 від 13.09.2017 було затверджено порядок організації і проведення в Україні міжнародних фестивалів народної творчості.

Відповідно до вищезазначеного документу, метою проведення міжнародного фольклорного фестивалю є сприяння діалогу між культурами країн світу, збереженню і репродукуванню народної творчості, розвитку аматорського мистецтва і популяризації унікальних традицій різних народів світу.

Щодо завдань міжнародного фестивалю народної творчості, спираємось на порядок організації і проведення в Україні міжнародних фестивалів народної творчості:

- «презентація та популяризація культури й культурних традицій народів різних країн;
- ознайомлення закордонних колективів країн - учасниць фестивалю з українською культурою, фольклорною спадщиною українського народу;
- обмін досвідом роботи колективів, налагодження творчих та наукових контактів на взаємовигідних умовах;
- пропаганда культурних набутків української діаспори, зміцнення культурних зв'язків з українцями іноземних держав;
- забезпечення культурних обмінів у всьому світі в інтересах взаємоповаги культур світу.» [12]

Для організації фестивалю залучаються підприємства, установи та організації різних форм власності, які відповідно до своїх статутів (положень) займаються культурною сферою. Крім того, до участі в організації фестивалю

можуть брати участь громадські об'єднання, які також займаються культурною діяльністю.

Наприклад, це можуть бути підприємства, які спеціалізуються на організації культурних заходів, музеї, галереї, театри, музичні школи, художні колективи, арт-агентства та інші установи та організації, що працюють у сфері культури.

Важливо, щоб всі залучені організатори фестивалю мали відповідний досвід та компетенції у сфері культури, щоб забезпечити якісне проведення заходу.

Одна з основних вимог проведення зазначає, що міжнародний фестиваль повинен відповідати меті і завданням, і необхідно, щоб він був некомерційним заходом.

Відповідно до третього пункту основних умов проведення міжнародного фольклорного фестивалю: «Міжнародний фестиваль може мати постійне місце проведення або проводитись у різних адміністративно-територіальних одиницях України за наявності відповідної матеріально-технічної бази.» [12]

Це означає, що деякі міжнародні фестивалі можуть відбуватися щорічно в одному конкретному місці, де вже існує необхідна інфраструктура, яка може забезпечити успішне проведення події, зокрема, концертні зали, парки, виставкові комплекси, що відповідають потребам фестивалю.

У той же час, міжнародні фестивалі можуть переміщатися та проводитися в різних регіонах України та на різних локаціях. Це залежить від різноманітних факторів, таких як тематика заходу, специфіка учасників, культурна спадщина тощо

Важливо, щоб організатори міжнародного фестивалю ретельно планували та враховували всі необхідні умови та вимоги для ефективної реалізації заходу незалежно від його місця проведення.

Також, однією з необхідних вимог для проведення саме до міжнародного фестивалю є участь у ньому не менше п'яти іноземних держав. Тільки за такої умови фестиваль вважається міжнародним.

Необхідно враховувати тривалість заходу, адже якщо ви організуєте саме міжнародний фестиваль, то він має тривати не менше трьох днів.

Не менш важливою умовою є наступна: «Міжнародний фестиваль не повинен повторювати назви фестивалів, які вже існують в Україні та у країнах-учасницях» [12].

Невід'ємною частиною проведення міжнародного фестивалю є організація наукового блоку, який включає науково-практичну конференцію, круглий стіл, майстер-класи, творчі лабораторії та інші події, що відповідають особливостям самого фестивалю.

Важливо завчасно надіслати запрошення іноземним колективам, а саме – не пізніше ніж за 9 місяців до початку проведення міжнародного фестивалю. За 6 місяців до початку фестивалю його засновником визначаються організаційні умови проведення івенту, зокрема орієнтовна кількість учасників; їх розміщення та харчування; логістичне забезпечення учасників фестивалю, забезпечення послугами перекладача, екскурсовода; репетиційна програма; фінансові питання; характеристики технічного обладнання для виступів (світлове та звукове обладнання, кімнати для репетицій тощо); графік приїзду/від'їзду учасників.

Важливим пунктом у наказі є вимоги до створення і роботи організаційного комітету міжнародного фестивалю.

- Організаційний комітет утворюється з метою керування підготовкою та проведенням міжнародного фестивалю.
- Склад організаційного комітету затверджується організатором фестивалю.
- Організаційний комітет включає представників організатора фестивалю, видатних діячів культури та мистецтва, а також науковців.
- Організаційний комітет виконує наступні завдання:

- Розробляє та затверджує регламент проведення міжнародного фестивалю, в якому визначаються організаційні правила.
- Визначає місце і дати проведення міжнародного фестивалю.
- Формує журі (якщо міжнародний фестиваль є конкурсним).
- Створює режисерсько-постановочну групу для проведення міжнародного фестивалю.
- Формує дирекцію міжнародного фестивалю (за необхідністю).
- Проводить відбір колективів для участі у фестивалі.
- Забезпечує організацію наукової частини міжнародного фестивалю.
- Забезпечує належні умови для проживання та перебування учасників та гостей фестивалю (медичне обслуговування, проживання, харчування, транспортне обслуговування).
- Затверджує емблему та рекламну продукцію міжнародного фестивалю.
- Організовує роботу прес-центру протягом проведення фестивалю.
- Сприяє організації рекламних заходів на радіо, телебаченні та в пресі для підтримки підприємств, установ, організацій та фізичних осіб, які надали допомогу в організації та проведенні фестивалю.
- Координує проведення фестивальних заходів.

Не менш важливим пунктом положення про міжнародний фестиваль є вимоги до складу журі та їх роботи.

«1. Для забезпечення незалежного експертного оцінювання конкурсної програми міжнародного фестивалю створюється журі у складі не менше семи осіб.

2. Склад журі затверджується Оргкомітетом не пізніше ніж за два місяці до початку міжнародного фестивалю.

3. До складу журі входять провідні діячі культури і мистецтва, а також іноземні фахівці (в обов'язковому порядку із країн - учасниць фестивалю).

4. Із членами журі не пізніше ніж за два місяці, з іноземними членами

журі не пізніше ніж за шість місяців до початку проведення міжнародного фестивалю укладається договір, в якому обумовлюються творчі, побутові, фінансові питання.»[12, с.8-9].

Варто також зазначити про фінансування міжнародного фестивалю, оскільки у кожного рівня фестивалю свої вимоги та засоби фінансування. «Фінансове забезпечення міжнародного фестивалю здійснюється за рахунок джерел, не заборонених законодавством України»[12].

Практикою Міжнародних і світових фестивалів за кордоном з 1970 р. керує CIOFF - Міжнародна рада організацій фольклорних фестивалів і народного мистецтва, яка є міжнародною неурядовою організацією в офіційному партнерстві з ЮНЕСКО, що акредитована для надання консультативних послуг Комітету Конвенції ЮНЕСКО про охорону нематеріальної культурної спадщини.

Щороку CIOFF забезпечує координацію близько 250 фестивалів CIOFF у більш ніж 50 країнах, які охоплюють близько п'ятдесяти тисяч артистів. Для організаторів фестивалю CIOFF ця всесвітня мережа представляє можливості формальних і неформальних контактів для обміну ідеями, вивчення досвіду інших фестивалів і міжнародної співпраці.

Логотип CIOFF виражає спільні культурні цілі, організаційну якість і високий художній рівень фестивалів CIOFF

Керівним органом CIOFF є Рада . Членами є:

Виконавчий комітет:

- президент
- Віце-президент з адміністративних питань
- Віце-президент з питань культури
- генеральний секретар

Комісії:

- Голова комісії з комунікацій та зв'язків з громадськістю
- Голова культурної комісії
- Голова комісії фестивалів

- Голова юридичної комісії

Сектори:

- Представник Азіатсько-океанічного сектору
- Представник Центральноєвропейського сектору
- Представник латиноамериканського сектору
- Представник Північноамериканського сектору
- Представник Північноєвропейського сектору
- Представник південно європейського та африканського секторів

Інші:

- Голова Молодіжної координації. Комітет
- Представник при ЮНЕСКО (Див.додаток Схема №10)

На даний момент всесвітнє членство CIOFF охоплює 112 країн з:

- 63 національні секції (повноправні члени)
- 32 асоційованих члена
- 4 члени-партнери
- 13 членів-кореспондентів

Також дуже важливу роль у збереженні національної культурної спадщини за межами України відіграє фольклорно-фестивальний рух представників діаспори, адже мільйони українців мешкають в Польщі, Німеччині, США, Канаді, Аргентині, Австралії, Бразилії, Італії, Норвегії, Швеції, Іспанії, Португалії.

В. Скуратівський, відомий своєю активною участю в організації численних визначних форумів як в Україні, так і за її межами, включаючи Міжнародний фестиваль українського фольклору "Берегиня", Міжнародний фестиваль традиційної народної культури "Покуть" та Міжнародний фестиваль дитячого фольклору "Котилася торба з високого горба", зазначив, що ці фестивалі допомагають оживити втрачені джерела народної пісенної

культури. Завдяки подібним фестивалям відкриваються нові можливості для популяризації та збереження національної культури.

2.2 Етнокультурологічна стратегія в організації фольклорного івенту

Організація фольклорного івенту вимагає уважного планування та координації. Ось деякі стратегічні кроки, які можна виконати під час організації етнокультурного івенту, яким є фольклорний фестиваль:

- Визначення цілі івенту: спочатку слід з'ясувати, яку конкретну мету має досягнути цей фольклорний івент. Це може бути збереження та популяризація фольклорної спадщини, культурний обмін, сприяння туризму тощо. Ця ціль буде визначати всі інші аспекти організації.
- Створення команди: формування команди організаторів, яка буде відповідати за різні аспекти події, такі як локація, програма, фінанси, маркетинг, логістика та інше. Також важливу роль відіграє розподіл обов'язків та налагодження чіткої комунікації між членами команди.
- Вибір відповідної локації: визначення найбільш відповідного події місця проведення із обов'язковим урахуванням масштабу та потреб фестивалю, доступності до його локації, зручності для гостей, а також наявності необхідної інфраструктури, наприклад, сцени, звуку, освітлення та санітарних умов.
- Розробка програми: створення розкладу подій, який включатиме в себе виступи фольклорних колективів, майстер-класи, конкурси, демонстрації ремесел, народні ігри та інші активності, які відповідають темі вашого фестивалю. Забезпечте різноманіття та привабливість програми для різних аудиторій.
- Залучення учасників: необхідно запросити фольклорні колективи, артистів, ремісників та інші особи, які відповідають вимогам конуретного івенту.
- Фінансування та спонсорство передбачають розробку бюджету івенту та визначення джерела його фінансування. Розгляд можливості співпраці з

партнерами та спонсорами, які можуть підтримати фольклорний івент матеріально або інформаційно тощо.

- Маркетинг і просування мають за основу розробку стратегії маркетингу для привернення уваги глядачів і гостей. Тут передбачається застосування різних каналів комунікації, таких як соціальні медіа, засоби масової інформації, поштові розсилки, рекламні матеріали тощо. Слід звернути увагу на цільову аудиторію і надати достатньо інформації про івент.
- Логістика: виникає необхідність у плануванні деталей, пов'язаних з логістикою, такі як паркування, безпека, харчування, розміщення учасників та гостей і забезпечення потрібних ресурсів, включно зі звуковим та освітлювальним обладнанням, меблями, реквізитом та ін.
- Здійснити оцінку досягнутих результатів та дійти висновків: слід оцінити ступінь задоволення гостей (збір фідбеку, визначення сильних та слабких сторін задля поліпшення організації подібних івентів у майбутньому).

Для оптимального втілення проекту в життя організатор має передбачати певні стратегічні кроки та особливо уважно підбирати репертуар, що будуть виконувати колективи, виступ яких представляє правдиву фольклорну традицію.

Репертуар, представлений на фестивалі, відіграє важливу роль у патріотичному вихованні, оскільки зміст творів дозволяє популяризувати певні ідеологічні принципи. Цим фактором користувалася ще радянська влада, оскільки через такі масштабні івенти зручно передавати певні сенси на велику кількість людей.

Проте, у сучасній історичній ситуації правильно підібраний репертуар може допомогти учасникам фестивалю усвідомити свою національну ідентичність та важливість знати та продовжувати традиції свого народу.

Активізація фестивального руху сприяє збереженню та поширенню культурної спадщини, стимулює підвищенню виконавського рівня народної творчості.

Таким чином, можна виділити певні складові, що допоможуть при організації будь-якого фестивалю.

По-перше, це смислова й тематична складова, яка відображає конкретний вид мистецтва, соціальну групу, субкультуру або продукт. Вищезазначена складова представлена у презентаційній частині.

По-друге, фестиваль має включати елементи святковості та урочистості, які сприяють приверненню уваги до тематики, оскільки важливо підкреслити її значущість.

По-третє, фестиваль повинен мати організовану структуру з координуючим апаратом, що складається з кількох людей, кожен з яких має певні визначені функції та завдання. Також необхідна матеріальна база, яка включає певний простір, де проводяться фестивальні події, і технічні засоби, що покращують проведення івенту. В багатьох випадках для забезпечення матеріальної бази залучаються зацікавлені державні або приватні структури та спонсори.

Фестиваль створюється за участю трьох основних суб'єктів: організаторів, учасників презентаційної частини і глядацької аудиторії. Організатори є тими, хто виступає в ролі драйвера цього процесу, встановлюючи мету проведення події. Ця мета може бути розроблена як комплексна концепція зі соціально значущими перспективами, наприклад, збереження та репродукування традиції на прикладі навіть одного села. В інших випадках метою може бути популяризація конкретної те, продукту або бренду.

У культурологічному дикурсі фольклорний фестиваль відіграє роль демонстрації реконструкцій об'єктів, для фахових досліджень Таким чином виникає ланцюг:

- Фіксація фольклорного зразка від носія традиції;

- Створення реконструкції зразка вторинним гуртом;
- Демонстрація фольклорного зразку на майданчику фольклорного фестивалю;
- Залучення реконструкції зразка до наукової обробки фахівцями-фольклористами та етнокультурологами

В результаті представлення на фестивалі нематеріальна культурна спадщина стає об'єктом наукових дискусій у середовищі фольклористів та етнокультурологів.

2.2.1 Структура фольклорного фестивалю як форми всебічного представлення традиційної етнічної культури

Як зазначала польська дослідниця фольклору Й. Дзядовець, міжкультурний, фольклорний фестивальний світ існує і змінюється завдяки смисловій діяльності всіх його учасників. Це фестиваль у дії не стільки оповідного і (в класичному розумінні) видовищного, скільки явно перформативного характеру. Лише прямий доступ до цього світу та опис його поверхневої структури (фронтальне видовище) відкриває шлях до тлумачення глибинної структури (закулісне видовище) [37,38].

Під час процесу організації фольклорного фестивалю реципієнт фестивалю погоджується з багатьма гегемоністськими вимогами, особливо тими, що стосуються ширшого (між)культурного горизонту, зокрема:

- висококонвенціоналізований і водночас сильно перформативний фольклорний сценічний показ;
- ідея мирної зустрічі націй і культур, нерідко із виразом симпатії ідеологічним регіональним, етнічним, національним або навіть націоналістичним темам, коли подія може набувати виразно політичного характеру;
- культурна туристична розвага (фестиваль як сукупність етно- та фольклорних виробів, поданих у доступній, барвистій та привабливій формі, набутих переважно як комерційна, естетична розвага);

- форма захисту світової культурної спадщини (точніше, містифікованої народної культури) та збереження та прояву індивідуальної культурної ідентичності;
- міжкультурна освіта через діалог і фольклорний обмін [38].

Структура фольклорного фестивалю може варіюватися в залежності від його розміру, тривалості та особливостей організації. Однак основні складові, які можна включити до структури фольклорного фестивалю, виглядають наступним чином:

- Відкриття фестивалю:
  - Початкова церемонія, під час якої відбувається офіційне привітання гостей, представлення мети івенту та загальної програми фестивалю.
  - Також відкриття івенту може супроводжуватись виставкою або презентацією, що відображає провідну тему фестивалю за допомогою експонатів, фотографій або відеоматеріалів.
- Виступи та демонстрації:
  - Виступи фольклорних колективів, що демонструють автентичні танці, співи та гру на музичних інструментах. Учасниками можуть бути як професійні артисти, так і аматорські колективи, що представляють унікальність культури свого народу. Це також залежить від положення про вимоги певного фестивалю.
  - Майстер-класи та демонстрації: фольклорний фестиваль надає можливість відвідувачам навчитися традиційним ремеслам, музиці або танцям. Майстри та експерти свого ремесла проводять майстер-класи, демонструють свої навички та діляться своїм досвідом.
- Виставки народних ремесел та виробів: фольклорний івент може включати в себе виставку ремісництва, де майстри виставляють свої вироби, зокрема предмети одягу, прикраси, картини, вироби з дерева,

керамічні вироби та інші елементи, що відображають самотність та варіативність народної традиції.

- Традиційна кухня: фестиваль може мати спеціальну зону з національною кухнею, де відвідувачі можуть спробувати страви національної кухні представлених культур.
- Конференції, семінари та дискусії: проведення спеціальних заходів для дискусій та обговорень актуальних питань, пов'язаних з фольклором, традиціями, культурною спадщиною, збереженням і репродукуванням національної та регіональної культури.
- Спортивні та розважальні заходи можуть бути представлені традиційними народними іграми та змаганнями, танцями для всіх бажаючих учасників івенту та іншими інтерактивними заходами.
- Заключна частина: завершення фольклорного фестивалю зазвичай супроводжується урочистим виступом артистів або спільний виступом всіх учасників фольклорного фестивалю з врученням подяк та нагород.

Це загальна структура фольклорного фестивалю, яку можна адаптувати та модифікувати відповідно до особливостей і цілей конкретного івенту.

Висновки до розділу II

Увесь вітчизняний та зарубіжний досвід організації та проведення фольклорних фестивалів було ретельно вивчено, осмислено і на цьому ґрунті розкреслено власний погляд на стратегію розвитку фольклорного фестивального руху в Україні як багатоаспектного.

Методом анкетування в соціальних мережах з'ясувано індекс обізнаності та зацікавленості різних категорій опитаної аудиторії в існуючих формах фольклорних фестивалів, який складає 77,9% адекватного розуміння предмету нашого дослідження, 14,3% хибного уявлення про фольклорний фестиваль, 7,8% недостатньої поінформованості у явищі цього етнокультурного проєкту.

Нами визначено, що фольклорний фестиваль залишається недостатньо дослідженим предметом у сучасному культурологічному дискурсі, тому в ході пошукової роботи було висвітлено парадигму цього етнокультурного явища та окреслено основні його структурні та організаційні компоненти, а саме 1. Відкриття фестивалю:

- Початкова церемонія, під час якої відбувається офіційне привітання гостей, представлення мети івенту та загальної програми фестивалю.

- Також відкриття івенту може супроводжуватись виставкою або презентацією, що відображає провідну тему фестивалю за допомогою експонатів, фотографій або відеоматеріалів.

2. Виступи та демонстрації:

- Виступи фольклорних колективів, що демонструють автентичні танці, співи та гру на музичних інструментах. Учасниками можуть бути як професійні артисти, так і аматорські колективи, що представляють унікальність культури свого народу. Це також залежить від положення про вимоги певного фестивалю.

- Майстер-класи та демонстрації: фольклорний фестиваль надає можливість відвідувачам навчитися традиційним ремеслам, музиці або танцям. Майстри та експерти свого ремесла проводять майстер-класи, демонструють свої навички та діляться своїм досвідом.

3. Виставки народних ремесел та виробів: фольклорний івент може включати в себе виставку ремісництва, де майстри виставляють свої вироби, зокрема предмети одягу, прикраси, картини, вироби з дерева, керамічні вироби та інші елементи, що відображають самобутність та варіативність народної традиції.

4. Традиційна кухня: фестиваль може мати спеціальну зону з національною кухнею, де відвідувачі можуть спробувати страви національної кухні представлених культур.

5. Конференції, семінари та дискусії: проведення спеціальних заходів для дискусій та обговорень актуальних питань, пов'язаних з фольклором,

традиціями, культурною спадщиною, збереженням і репродукуванням національної та регіональної культури.

6. Спортивні та розважальні заходи можуть бути представлені традиційними народними іграми та змаганнями, танцями для всіх бажаючих учасників івенту та іншими інтерактивними заходами.

7. Заключна частина: завершення фольклорного фестивалю зазвичай супроводжується урочистим виступом артистів або спільний виступом всіх учасників фольклорного фестивалю з врученням подяк та нагород.

ВИСНОВКИ

Результатом нашого дослідження можна вважати наступні положення:

У процесі реферування основних наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників фольклорних фестивалів та ознайомлення з історією виникнення та розвитку фестивального руху на теренах України та за кордоном, нами визначено, що фольклорний фестиваль - це складний за структурою і формою проведення етнокультурний проєкт, що має вигляд святкової багатовекторної презентації народної культури.

Відбулось ознайомлення з методологією організації етнокультурних проєктів в Україні та світі та виокремлено основні стратегії та підходи до створення фольклорних фестивалів у сучасному культурному просторі, серед яких найголовнішими слід зазначити:

- Визначення цілі івенту: спочатку слід з'ясувати, яку конкретну мету має досягнути цей фольклорний івент. Це може бути збереження та популяризація фольклорної спадщини, культурний обмін, сприяння туризму тощо. Ця ціль буде визначати всі інші аспекти організації.
- Створення команди: формування команди організаторів, яка буде відповідати за різні аспекти події, такі як локація, програма, фінанси, маркетинг, логістика та інше. Також важливу роль відіграє розподіл обов'язків та налагодження чіткої комунікації між членами команди.
- Вибір відповідної локації: визначення найбільш відповідного події місця проведення із обов'язковим урахуванням масштабу та потреб фестивалю, доступності до його локації, зручності для гостей, а також наявності необхідної інфраструктури, наприклад, сцени, звуку, освітлення та санітарних умов.
- Розробка програми: створення розкладу подій, який включатиме в себе виступи фольклорних колективів, майстер-класи, конкурси, демонстрації ремесел, народні ігри та інші активності, які відповідають

темі вашого фестивалю. Забезпечте різноманіття та привабливість програми для різних аудиторій.

- Залучення учасників: необхідно запросити фольклорні колективи, артистів, ремісників та інші особи, які відповідають вимогам конуретного івенту.
- Фінансування та спонсорство передбачають розробку бюджету івенту та визначення джерела його фінансування. Розгляд можливості співпраці з партнерами та спонсорами, які можуть підтримати фольклорний івент матеріально або інформаційно тощо.
- Маркетинг і просування мають за основу розробку стратегії маркетингу для привернення уваги глядачів і гостей. Тут передбачається застосування різних каналів комунікації, таких як соціальні медіа, засоби масової інформації, поштові розсилки, рекламні матеріали тощо. Слід звернути увагу на цільову аудиторію і надати достатньо інформації про івент.
- Логістика: виникає необхідність у плануванні деталей, пов'язаних з логістикою, такі як паркування, безпека, харчування, розміщення учасників та гостей і забезпечення потрібних ресурсів, включно зі звуковим та освітлювальним обладнанням, меблями, реквізитом та ін.
- Здійснити оцінку досягнутих результатів та дійти висновків: слід оцінити ступінь задоволення гостей (збір фідбеку, визначення сильних та слабких сторін задля поліпшення організації подібних івентів у майбутньому).

Методом анкетування в соціальних мережах з'ясувано індекс обізнаності та зацікавленості різних категорій опитаної аудиторії в існуючих формах фольклорних фестивалів, який складає 77,9% адекватного розуміння предмету нашого дослідження, 14,3% хибного уявлення про фольклорний фестиваль, 7,8% недостатньої поінформованості у явищі цього етнокультурного проєкту.

Нами визначено, що фольклорний фестиваль залишається недостатньо дослідженим предметом у сучасному культурологічному дискурсі, тому в ході пошукової роботи було висвітлено парадигму цього етнокультурного явища та окреслено основні його структурні та організаційні компоненти, а саме 1.Відкриття фестивалю:

- Початкова церемонія, під час якої відбувається офіційне привітання гостей, представлення мети івенту та загальної програми фестивалю.

- Також відкриття івенту може супроводжуватись виставкою або презентацією, що відображає провідну тему фестивалю за допомогою експонатів, фотографій або відеоматеріалів.

2.Виступи та демонстрації:

- Виступи фольклорних колективів, що демонструють автентичні танці, співи та гру на музичних інструментах. Учасниками можуть бути як професійні артисти, так і аматорські колективи, що представляють унікальність культури свого народу. Це також залежить від положення про вимоги певного фестивалю.

- Майстер-класи та демонстрації: фольклорний фестиваль надає можливість відвідувачам навчитися традиційним ремеслам, музиці або танцям. Майстри та експерти свого ремесла проводять майстер-класи, демонструють свої навички та діляться своїм досвідом.

3.Виставки народних ремесел та виробів: фольклорний івент може включати в себе виставку ремісництва, де майстри виставляють свої вироби, зокрема предмети одягу, прикраси, картини, вироби з дерева, керамічні вироби та інші елементи, що відображають самобутність та варіативність народної традиції.

4.Традиційна кухня: фестиваль може мати спеціальну зону з національною кухнею, де відвідувачі можуть спробувати страви національної кухні представлених культур.

5.Конференції, семінари та дискусії: проведення спеціальних заходів для дискусій та обговорень актуальних питань, пов'язаних з фольклором,

традиціями, культурною спадщиною, збереженням і репродукуванням національної та регіональної культури.

6. Спортивні та розважальні заходи можуть бути представлені традиційними народними іграми та змаганнями, танцями для всіх бажаючих учасників івенту та іншими інтерактивними заходами.

7. Заключна частина: завершення фольклорного фестивалю зазвичай супроводжується урочистим виступом артистів або спільний виступом всіх учасників фольклорного фестивалю з врученням подяк та нагород.

Висновки, отримані автором роботи в результаті дослідження, декларують необхідність ретельного підходу до вивчення явища фольклорного фестивалю на усіх його структурних рівнях. Цей підхід сприятиме забезпеченню практичної реалізації наукових пошуків і досліджень у галузях етнокультурології і фольклористики та допоможе якнайширше представити нашу культурну традицію в Україні й в світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк О. Культурно-національні товариства / О. Антонюк // Мала енциклопедія етнодержавознавства / НАН України ; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького ; відп. ред. Ю.І. Римаренко. Київ : Довіра: Генеза, 1996. С. 527.
2. Борейко Г. Д. Культурне життя Рівненщини у 50–60 роки ХХ століття: тенденції та особливості розвитку: дис. ... канд. іст. наук : 26.00.01 «Теорія та історія культури»; Рівненський держ. гуманітарний ун-т. Рівне, 2010. 227 с.
3. Буковинський молодіжний етнодуховний фестиваль «ОБНОВА-фест». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.obnova-fest.cv.ua/about.html>.
4. Василенко В. Чим живе громада Грицева / В. Василенко // Шепетівський вісник. 2008. № 28. С. 4.
5. Вахніна Л. Polish Folk Culture of Ukraine in the Context of Contemporary Globalization Processes / Слов'янський світ: Зб. наук. пр. К.: ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України, 2014. Вип. 12. С. 174-182.
6. Вахніна Л. The Intangible Cultural Heritage of Ukraine in the Conditions of the Contemporary Socio-cultural Changes Contemporary Socio-cultural Changes / НЕМАТЕРІАЛНО КУЛЬТУРНО НАСЛЕДСТВО. АКТУАЛНИ ПРОБЛЕМИ Сборник с доклади от международна научна конференция „Актуални проблеми в изучаването на нематериалното културно наследство и прилагането на Конвенция 2003. Приносът на учените от Българската академия на науките“, посветена на 150 години от създаването на Българската академия на науките София, 17–18 октомври 2019 г. БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ ИНСТИТУТ ЗА ЕТНОЛОГИЯ И ФОЛКЛОРИСТИКА С ЕТНОГРАФСКИ МУЗЕЙ София. 2021 Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“ (1 д.а.) S. 295-300.
7. Верховинець В. Теорія українського народного танцю / В. М. Верховинець, вступ. ст. і заг. ред. Я. В. Верховинця. – 5-е вид. доп. – Київ: Музична Україна, 2008. – 149, [2] с. : муз. тв.
8. Верховинець Я. В.М.Верховинець. Нарис про життя і творчість / Передмова до 5-го доповненого видання Верховинець В. Теорія українського народного танцю. Київ: Музична Україна, 1990. С. 13-35.
9. Виткалов С. Фестивальна практика Рівненщини як культурний феномен доби / С. Виткалов // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи

- розвитку: наук. зап. РДГУ. Рівне : РДГУ, 2011. Вип. 17 : у 2-х т. - Т. 1. С.92-98.
10. Виткалов С. Фестивальний рух як культурний феномен сучасності: аналіз регіонального вектора / С.В. Виткалов // Культура України. Серія: Культурологія, 2016. Вип. 52. С. 182-190. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kukl_2016_52_22.
  11. Гришина К. Дитячий фестиваль «Орелі» зібрав сотні учасників з усієї України / К. Гришина // День. 2010. № 88. С. 1-3.
  12. Діденко М.О. Методичні рекомендації. Фестивалі народної творчості: методика організації та проведення.). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://oocuk.com.ua/wp-content/uploads/2020/05/%D0%A4%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%96.-%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B0.pdf> .
  13. Дьячкова О. Фестивальні палімпсести / О. Дьячкова // Критик, 2001. №10(48). [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.kritiki.net/.../festivalnivalimpsesti-chastina.
  14. Зубенко О. Споріднені піснею / О. Зубенко // ЕнергоАтом України. 2006. № 2 (20). 44 с.
  15. Зуев С. П. Сучасний культурний простір та семіотика музичного фестивалю (на матеріалах Харкова): дис. ... канд. мистецтвознав. : 17.00.01 «Теорія та історія культури». Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми, 2006. 207 с.
  16. Країна Мрій. Офіційний сайт фестивалю [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.krainamriy.com/kraina-mriy>.
  17. Лещинська С. Етнохореологія у сучасному культурологічному дискурсі / Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції // Proceedings of the XIII International Scientific and Practical Conference “Information activity as a component of science development” (April 04 – 07, 2023) Edmonton, Canada: International Science Group. 2023. P. 66-69.
  18. Майшев О. У Любечі пройшов I фестиваль «КИЇВСЬКА РУСЬ». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.gorod.cn.ua/news/gorod-i-region/4684-u-lyubechiproishov-i-festival-kiyivska-rus.html>.
  19. Пискач А. Фестивальний рух у культурному житті України кінця ХХ – початку ХХІ ст.: нефольклорні тенденції. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку : зб. наук. пр. Вип. 17. Рівне, 2011. 220 с.

20. Попович Е. Ф. Роль конкурсно-фестивального мистецького руху фолькмузики у формуванні виконавської майстерності майбутнього викладача гри на духовних інструментах [Електронний ресурс]. Режим доступу:https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/35311/Popovych_120-135.pdf?sequence=1&isAllowed=y
21. Самошина А. Фестивальний рух: куди прямуємо? «День» поспілкувався з музикантами-учасниками «Країни мрій» / А. Самошина. 2010. 9 липня.
22. Скриль І.А. Дослідження потенціалу харківського регіону для розвитку подієвого туризму. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://bulletin-esgeograph.org.ua/images/docs/Volume-65/23%20Skryl.pdf>.
23. Станкевич М. Мистецтвознавчі аспекти теорії традиції / М. Станкевич // Наукова записки, 1997. № 2. С. 91-99.
24. Требуня В. Фестивальний бум: відродження культури чи легкі гроші? [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://gk-press.if.ua/x1599/>.
25. Фурдичко А. Етнофестивальний розквіт кінця ХХ – початку ХХІ ст. як невідмінна складова фольклорного руху України. Народознавчі зошити. № 4 (142). Львів, 2018. [Електронний ресурс]. С. 1000-1008. Режим доступу: <https://nz.lviv.ua/archiv/2018-4/24.pdf>.
26. Чернецька С. Фольклорні фестивалі в системі сучасних засобів поширення етнографічної інформації та популяризації культурно-мистецької спадщини. с. 155-164. Культура України: наук.збірн. Вип.35. Харків, 2011. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ku-khsac.in.ua/kultura35/18.pdf>
27. Чернецька С. Сучасний український фольклорно-фестивальний рух: роль і місце громадських організацій у його формуванні. / Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. [Електронний ресурс].Режимдоступу: <http://www.stationline.org.ua/index.php/obraz/33/1952suchasnijukra%>
28. Чернецька С. Ю. Фестивалі фольклору в соціокультурних процесах України кінця ХХ – початку ХХІ століття : дис. ... канд. мистецтвознав. : 26.00.01 «Теорія та історія культури». Київ, 2015. 469 с.
29. Швед М. Тенденції розвитку міжнародних фестивалів сучасної музики : монографія. Львів : Сполом, 2010. 440 с.
30. Шерстюк М. Лінгвокультурний простір української альтернативної музики (музика незалежної України). [Електронний ресурс]. Режим доступу:[file:///C:/Users/Uzer/Downloads/DPTX_2014_2_11210_0_408348_0_163358%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Uzer/Downloads/DPTX_2014_2_11210_0_408348_0_163358%20(1).pdf)
31. Шапко О. В. Фестивалі Харківщини: традиції і досвід сучасних іновацій // УДК 791.9, 2018 р., 139 с.

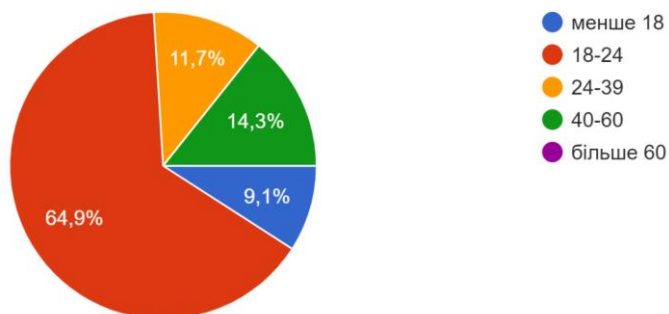
32. Шкрібляк П.В. Гуцульські фестивалі як важливий засіб відродження і збереження традицій, звичаїв і обрядів гуцулів / П.В. Шкрібляк // Гуцульщина. 2002. № 1. С. 25-26.
33. Шкрібляк П. Десятиріччя наукової діяльності Філії «Гуцульщина»: підсумки, сучасний стан, проблеми і перспективи / П.В. Шкрібляк // Українознавство. - 2003. № 4 (9). С. 423-434.
34. Яковлев О.В. Синергія культурних ідентичностей в сучасній Україні: [Монографія]. Київ: НАКККиМ, 2015. 236 с.
35. Alessandro Falassi Time Out of Time: Essays on the Festival Paperback – January 1, 1987 <https://ru.scribd.com/document/404015787/Alessandro-Falassi-Time-Out-of-Time-Essays-on-the-Festival-1987-University-of-New-Mexico-Press-pdf#>
36. Bonusiak A., Ślęzak-Gotkowska J. Materiały do dziejów Światowych Festiwalu Polonijnych Zespołów Folklorystycznych Rzeszów 1969-2017. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2019. 248 s. URL: <https://pbn.nauka.gov.pl/core/#/publication/view/5ec001e9ad49b31cced5ed8e/5ff68311-148a-4aa8-8a81-8e4c85c13ac6>
37. Dziadowiec-Greganić J. FESTUM FOLKLORICUM. Folklore Performativity in Contemporary Culture: On Intercultural Folklore Festivals, National Centre of Culture, Warsaw, 2016, p. 600 URL: https://www.academia.edu/35666536/FESTUM_FOLKLORICUM_Folklore_Performativity_in_Contemporary_Culture_On_Intercultural_Folklore_Festivals_National_Centre_of_Culture_Warsaw_2016_p_600
38. Dziadowiec J. Interkulturowe festum folkloricum jako konstrukt i metakomentarz społeczno-kulturowy / Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego MCCCXXXVI. Prace Etnograficzne 2014, tom 42, z. 2, s. 135–145. URL: <https://www.ejournals.eu/autorzy/9999993973/Joanna-Dziadowiec/>.
39. Ferdinand N, Wesner S, Wang Y. The international events environment, in Ferdinand N. and Kitchin P.J. (Eds), Events Management: An International Approach. London: Sage Publications, 2017.
40. Jing Li, Gouxiong Yu Constructing the festival tourist attraction from the perspective of Peircean semiotics: The case of Guangzhou, China. URL: <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0282102>
41. Goff man E. Teorie i interpretacje festiwalu folklorystycznych w perspektywie interkulturowej, praca doktorska pod kier. dr hab. Jarosława Rokickiego, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej, Wydział Historyczny, Uniwersytet Jagielloński, Kraków. 2013

42. Getz D, Page SJ. Progress and prospects for event tourism research. *Tourism Manag.* 2016; 60: 1–39. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261517715000679?via%3Dihub>
43. Gomez-Casero G, Jara Alba CA, López-Guzman T, Pérez Gálvez JC. Theatre festival as a tourist attraction: a case study of Almagro International Classical Theatre Festival, Spain. *Int J Cult Tourism. Hosp Res.* 2020; 14(4): 599–617.
44. Lee YK, Lee CK, Lee SK, Babin BJ. Festivalscapes and patrons' emotions, satisfaction, and loyalty. *J Bus Res.* 2008; 61: 56–64.
45. Lee YK. Impact of government policy and environment quality on visitor loyalty to Taiwan music festivals: Moderating effects of revisit reason and occupation type. *Tourism Manag.* 2016; 53: 187–196.
46. Litvin S, Pan B, Smith W. Festivals, special events, and the 'rising tide', *Int J Cult Tourism Hosp Res.* 2013; 7 (2): 163–168.
47. Lu Z, Zhang W, Tang L. An empirical study on brand image of rural festival tourist activities: A case of luoping rape bloom festival. *Tourism Trib.* 2009; 24(5): 61–66.
48. Ma L, Lew AA. Historical and geographical context in festival tourism development. *J Herit Tourism.* 2012; 7(1): 13–31.
49. MacAloon J.J. 2009 Igrzyska olimpijskie a teoria widowisk w społeczeństwach współczesnych, [w:] Rytuał, dramat, święto, spektakl. Wstęp do teorii widowiska kulturowego, red. J.J. MacAloon, przeł. K. Przyłuska-Urbanowicz, Warszawa, s. 360–419.
50. Mason MC, Paggiaro A. Investigating the role of festivalscape in culinary tourism: The case of food and wine events. *Tourism Manag.* 2012; 33: 1329–1336.
51. Serkan C, Mehmet YC. "Festivals in event tourism: The case of international Izmir Art Festival". *Int J Contemp Econ Admin Sci.* 2013; 3: 1–21
52. Znaczenie i funkcje festiwali folklorystycznych we współczesnej kulturze : zbiór prac / pod red. Bożeny Lewandowskiej i Stanisławy Trebuni-Staszek; Zakopane: Biuro Promocji Zakopanego, 2009. 193s.
53. CIOFF Official website of rganization URL: <http://www.cioff.org/about-structure.cfm>

ДОДАТКИ

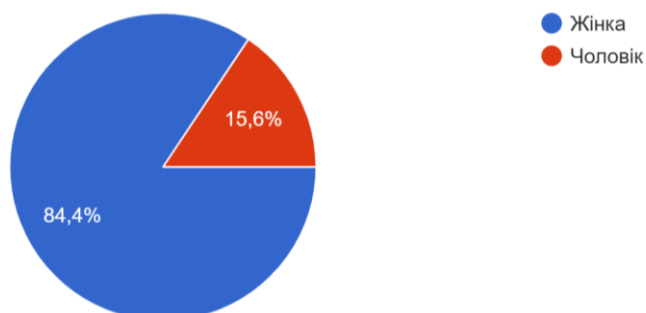
Схема №1

Вік

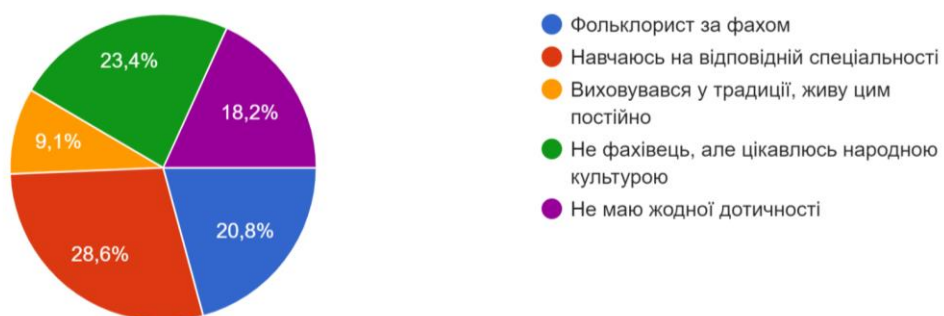
Схема №2

Стать

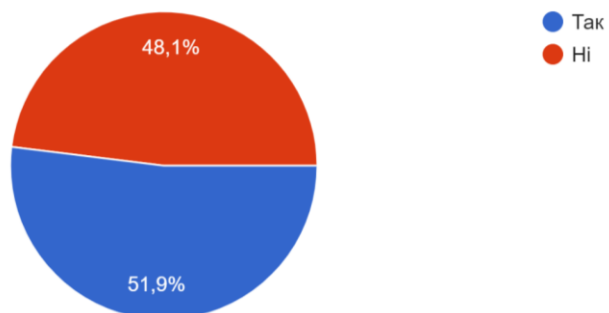
Схема №3

Чи Ви певним чином причетні до фольклористики й етнології?

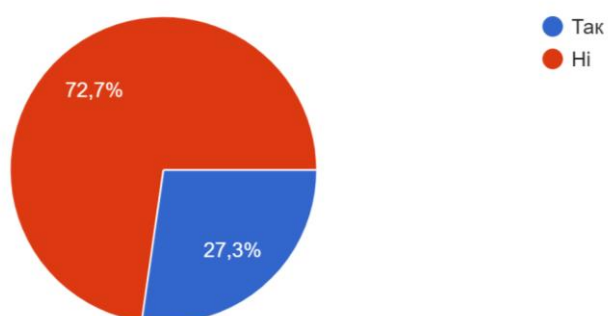
Схема №4

Чи відвідували Ви фольклорні фестивалі в Україні?

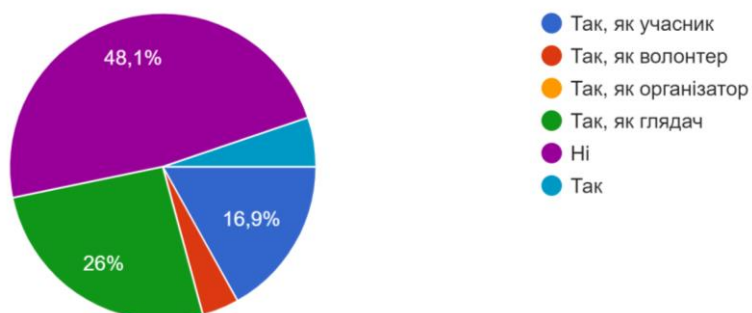
Схема №5

Чи відвідували Ви фольклорні фестивалі за кордоном?

Схема №6

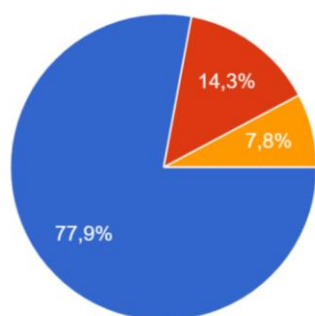
Чи брали Ви участь у фольклорному фестивалі?

Схема №7

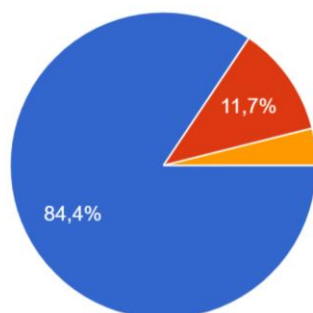
Фольклорний фестиваль, який приваблює вашу увагу, має складові:

- Виступи колективів-носіїв культурної традиції та тих, хто демонструє автентичну сільську пісню, танець, музику й обряд; пропонує взяти участь у майстер-класах з традицій...
- Має вигляд масового гуляння з ятками наїдків, напоїв, сувенірної продукції необмеженої тематично; музики й виступів колективів різноманітних стилів, так звана "збір..."
- Мене не приваблює жодна форма

Схема №8

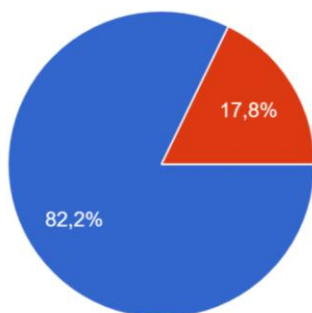
Мета відвідання фольклорного фестивалю є швидше:

- Повчитися своєму питому національному/ іноетнічному, відкрити щось нове і розважитися
- Суто провести час дозвілля без жодної цілі, відпочити від роботи
- Інше

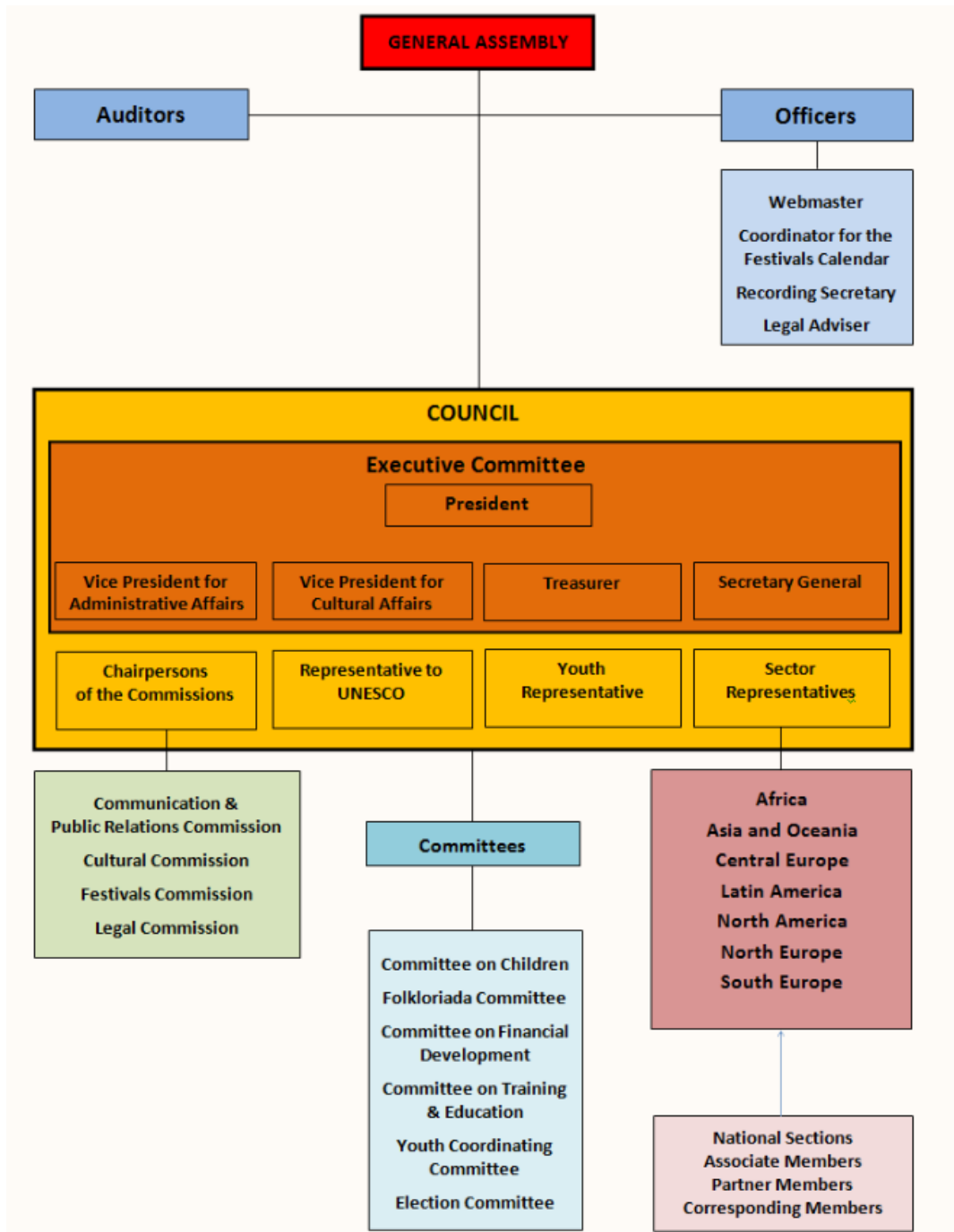
Схема №9

Як Ви вважаєте, чи доцільно проводити фестиваль в умовах війни?

- Так
- Ні

Схема №10

Таблиця №1

Що саме було метою відвідання фольклорного фестивалю? (якщо Ви обрали інше)

Мене цікавлять національні традиції різних народів, бо саме в них - душа народу, його єство, його розуміння світу
Комунікація, зміцнення традицій
Набратися досвіду в організації
Отримати задоволення від нашої культури. Вивчити та дослідити нашу автентику. Повністю плинути в корені наших предків.
Подивитися культурні традиції іншого народу, проникнутися його духом та настроєм
Інтерес
Дізнатися щось нове
Зайняти перше місце, адже це були конкурси-фестивалі
Надихнутися справжньою енергетикою
Послухати гурти, які я люблю, насолодитися фестивальним вайбом

Таблиця №2

Який з відвіданих фестивалів Вам найбільше сподобався і чому?

Міжнародні фестивалі в Європі під егідою CIOFF та IOV, турецькі фестивалі під егідою турецького центру фольклорних досліджень в Анкарі, японські етнокультурні проекти організації "Осака у світі" (OIW), фестиваль "Етносвіт" у Києві, фестивалі, організовані Музеєм Івана Гончара, луцький фестиваль фольклору "Берегиня". Усі зазначені фестивалі мали продуману структуру із залученням усіх компонентів, перелічених у відповіді на попереднє питання
Усі по-різному. Гоголь-фест, Країна мрій, Шешори - багато загалом, кожен зі своєю родзинкою
Фестиваль в Туреччині, м. Селівке м. Газіантеп. Прекрасні люди, перемога наших студентів, гурту "Роксоланія"
ОКО Film Fest назавжди у серці
Фестиваль просто неба про культ літніх свят й обрядів. Неймовірно захопливе дійство, а також безліч нових відомостей про літні обряди, які ти можеш побачити наживо.
У Запоріжжі до ковіду, адже тоді була можливість потрапити на офлайн майстерклас народного танцю, побачити різних людей в зовсім іншим

костюмах, побачити як вони співають, що вони співають
Багато. Реально. Гоголь-фест, Країна мрій, Шешори
"Дерево роду кобзарського" у селі Крячківка. Цей фестиваль чіпляє своєю простотою та щирістю. Кожен стає не просто глядачем, а учасником дійства. Але для відвідування таких фестивалів треба бути готовим. Пересічна людина, що завітає на цей фестиваль, не знаючи про нього нічого, буде здивованою. Все ж ми досі асоціюємо з фольклорним фестивалем китайські сувеніри з бутаторними шматочками сала та бабські (типу народні) співочі колективи, які співають "Несе Галя воду"
Я відвідувала тільки один фестиваль. Метою було дізнатись більше про українські обряди, на прикладі весілля у Рівеньській області.
"Трипільське коло", "Країна мрій" - атмосфера, яка панувала на цих заходах. Усе відбувалося в максимально наближеній до автентичної манери проведення масових дійств
Маланка-фест. Видовищно. Гоголь-фест. Різноманітність
Найбільше сподобався фестиваль, приурочений певному святу. Тому, що можна зрозуміти походження, витоки, архаїку дійства.
Трипільське Коло, АртПоле.
Фестиваль на Сардинії, 2015 рік (здається), їздили разом з Роксоланією. Ми змогли близько познайомитися з культурами віддалених країн, роздивитися їхні костюми, танцювати разом їхні танці, чути співи не лише зі сцени
Етносвіт: наявність виступів гуртів з різних країн, якісні вторинні виконавці, виступи автентичних сільських гуртів, різноманітні мк зі співу та танців

Таблиця №3

Який з відвіданих фестивалів Вам не сподобався і чому?

Таких не було
Багато вітчизняних фестивалів, які з фольклорного мали лише назву, усе решта грішило на фальсифікат і не слугувало меті представленням гідного національного культурного продукту
Всі по-своєму сподобалися

Ті фестивалі-конкурси, де автентичний спів був одним із видів вокалу і не був доволі поширений, репрезентований, адже існував просто як один із
Будь-який фестиваль, де центром всього дійства є примітивна шароварщина. Не можу сказати, що зовсім нетерпима до "другосортної етно-культури", але якщо на фестивалі немає нічого автентичного, то це цілковитий провал. Ну, для прикладу " Лине пісня з народних джерел".
Трипільське Коло після 2013 року
"Масляна" в одному із столичних парків, рік приблизно 2016-17. Гуляння заради гуляння, співи на фончику під поїдання білів, недоречні конкурси

Таблиця №4

Які фольклорні фестивалі Вам відомі?

Фольклорний танцювальний фестиваль у міста Балчик Болгарії ,В Польщі місто Зелена Гура,в Жешуві
Шефест
https://www.facebook.com/eurofolkukraine/
Маланка, Масляна
Burning man
"Орелі", "Етновир", "Маланка фест"
"Орелі", "Трипільське коло", "Берегиня", "Маланка-фест," "Сорочинський ярмарок", "У колі друзів", "Золоті трембіти", "Країна мрій"
Шешори, Країна Мрій, Маланка-фест,. Гоголь-фест, Сорочинський ярмарок, Етновир
SetoFolk, ViljandiFolk, Трипільське Коло, АртПоле, Шешори, Країна Мрій
Країна Мрій, Етносвіт, Ніч танцю, Мазурки (Польща)